ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Ocak 2023
Sayı: 159
Yıl: 16
Fiyatı: 25 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 40 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş, Doç. Dr. Funda Özşener, Dr. Öğr. Üy. Gülayşe Temeltaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Funda Özşener, Ufuk Aşar, Erhan Tuna, Turgay Yıldıran, Yetkin Yüksel, Mete Çubukçu, Gülçin Üstüntaş, Avaşin Yorulmaz, Ceren Olpak, Mustafa İri, Seray Gözler, Mahmut Topçu

Hukuk Danışmanı:
Av. Hülya Göktaş

Organizasyon Sorumlusu:
Dalya Uçankuş

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Dış İlişkiler Koordinatörü:
Serhat Günay

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Mustafa Bal, **Ankara**: Mustafa Takmaz, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bitlis**: Gökmen Okdayan **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Selim Cinisli, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Ufuk Aşar, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Yetkin Yüksel, **Kütahya**: İbrahim Vehbi Atabay, **Muğla**: Nafize Çetin, **Mersin**: Mustafa İri, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Sakarya**: Kadir Akbulut, **Uşak:** Murat Çubukçu, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Fransa**: Georges Daniel (Coşkun Tunçtan), **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Ukrayna**: Özgür Kısır, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak
Telefon: +90 545 905 4238

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Akademi Ajans Matbaa
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok, No: 230 Topkapı/İstanbul

Yeni Tiyatro Dergisi 16 Yaşında...

İÇİNDEKİLER

Sunuş/2
2023'te Hesaplaşmalar...
Erbil Göktaş

Haber/3
Türkiye-Azerbaycan Kültür Karma Komisyonu Gerçekleştirildi

Eleştiri/5
Hayatın Çirkin Yüzü
Özgür Kısır

Söyleşi/7
Nihat Çapar ile...

Saygı/14
Zülal Aksoy Anısına...
Murat Tuncay

Saygı/17
Zülal Aksoy'u Özlüyorum
Haluk Işık

Eleştiri/21
Ayvalık Belediye Tiyatrosu'ndan Beyin Hizasında Bir Oyun "Sabah Olmadan"
Hayrettin Filiz

Eleştiri/27
2022-2023 Tiyatro Mevsiminden Seçmeler
A. Didem Uslu

Eleştiri/31
Cumhuriyetin 100. Yılında 'Eşit Masallar'
Yetkin Yüksel

2023'TE HESAPLAŞMALAR...

ERBİL GÖKTAŞ

2023 yılı çok önemli, çünkü Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılı.

Bu yıl içinde çok önemli "şeyler"in olacağı konuşuluyor; söyleniyor, gündeme getiriliyor, bunları yaşayıp göreceğiz…

Ben, bizim uzmanlık alanlarımız konusunda birtakım değinilerde bulunmak istiyorum; başta tiyatro, edebiyat ve diğer ilgilendiğimiz sanatlar… opera ve balenin yanı sıra sinemaya da yer açmak isteğindeyiz. Çünkü **Yeni Tiyatro** markası bunu gerektiriyor. Düşünsenize Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında sahne sanatları alanında çıkabilen bir tek **Yeni Tiyatro Dergisi** var. Oysa bu sayının 100 olmasa bile en az 10 olması gerekmez miydi? Bu durumun sorumlusu, sorumluları kim? Biliyorum şimdi "aydın/entelektüel" ve "sanatçı" geçinenler "kolaycı" cevaplara sığınıp birilerini suçlayacaklar; oysa bu tiyatro dünyasının içinde aktif olarak yaşadığım 40 yıllık süreçte o "aydınlarla/entelektüellerle" ve "sanatçılarla" ilgili en az 40 tane ibret belgesi sunabilir, en az 400 tane de "anı" anlatabilirim. Konuyu kesinlikle abartmıyorum; geçen yaz ömrümde ilk kez kiraladığım yazlığımda anılarımı yazmaya girişince bu "gerçeği" hayret ve dehşetle gördüm; bütün yanlışlar, yanılgılar, ihanetler bana hep bu "aydın/entelektüel" ve "sanatçı" geçinenlerden gelmiş ve ben bunları "aman alanımız zarar görmesin", "aman sanatımız konusunda birilerine koz vermeyelim" diye diye hep içime atmışım. Atmışım da ne olmuş? Bunlara sessiz kalarak, zaman ayırmayarak kendime en büyük zararı yine kendim vermişim, üstelik tüm bunların hepsine verilecek "kallavi" cevaplarım ve yazma yeteneğim varken… Biraz geç de olsa yazabildim ancak "şimdilik" bunları yayınlayıp polemiklerle, tartışmalarla zaman kaybetmek istemiyorum; çünkü yapacak "çok önemli" işlerimiz var. Bu "aydınlar/entelektüeller" ve "sanatçılar" dua etsinler "emeklilik" kararı almayayım; dua etsinler ömrümden emekli olayım; evet "bunlar" o kadar "kötüler" çünkü ve aklıma gelen tüm kötücüllükler, çapsızlıklar, kıskançlık ve kabızlıklar kayıt altına alındı çünkü.

Görünen o ki, bu yıl bizim de "miladımız" olacak; bizler de önemli hesaplaşmalar yaşayacağız ve yaşatacağız…

Hiç istemediğim "şey"dir gereksiz hesaplaşmaların, polemiklerin, kavgaların içine girmek, ancak bazen insanı çok zorluyorlar ve ben en azından sağlığım açısından "bazı" şeyleri artık içime atmak istemiyorum, çünkü bu yüzden dünyanın en büyük hastalığını geçirdim…

Elbette biz işimizi gerçekleştirme yolunda sivrisinek vızıltılarıyla uğraşmak istemiyoruz ama bazen ve sürekli mide bulandıran "küçük" sineklerin sesini kesmek gerekiyor. Bunun için varolan bataklığın kurutulması gerekiyor ve benim bundan sonraki "ütopyam" bu!...

Bu ütopyaya destek veren tüm **Yeni Tiyatro** yöneticilerine, çalışanlarına, yazarlarına, eleştirmenlerine, okurlarına, seyircilerine ve desteğini önümüzde, arkamızda, yanımızda hissettiren herkese binlerce selam olsun!...

TÜRKİYE-AZERBAYCAN KÜLTÜR KARMA KOMİSYONU BAKÜDE GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt , Türkiye-Azerbaycan Kültür Karma Komisyonu Toplantısına Katıldı.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki kültür ve turizm ilişkilerinin güçlendirilmesi amacı ile 19 Aralık 2022 tarihinde Bakü'de gerçekleştirilen Türkiye-Azerbaycan Kültür Karma Komisyonu toplantısı vesilesi ile Bakü'de bulunan Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt Azerbaycan Milli Akademik Dram Tiyatrosu'na da bir ziyaret gerçekleştirdi.

Söz konusu ziyaret kapsamında Mustafa Kurt ile Milli Akademik Dram Tiyatrosu Direktörü Azer Paşa Nemetov önümüzdeki süreçte karşılıklı olarak yapılacak olan tiyatral işbirlikleri hakkında özellikle de Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bünyesinde düzenlenen uluslararası tiyatro festivallerine Azerbaycan tiyatrolarının katılımları konusunda görüşmelerde bulundular.

Mustafa Kurt, görüşmelerin ardından Azerbaycan Milli Akademik Tiyatrosu tarafından sahnelenen **"Ah Bu Uzun Sevda Yolu"** adlı oyunun temsiline katıldı.

YAZAN&YÖNETEN **BURCU REŞİT**

OYNAYAN **SERCAN ER**

SINIFTA

OYUNCAKÇI

MÜZİK **EREN COŞAN** İLLÜSTRASYON **ZOZAN KAYA** AFİŞ **TEKİN AYTEKİN** DEKOR **BEKİRHAN AK**

16+

HAYATIN ÇİRKİN YÜZÜ

ÖZGÜR KISIR

Sadece estetik açısından bir tanımlama mıdır "çirkin"? "Çirkinleşmeyelim lütfen" derken bunu kastetmeyiz heralde değil mi? Peki çirkinleşmek mi yoksa salt çirkin olmak mı daha kötü? Erdemsiz olmak çirkindir, ama estetik anlamda çirkin olmak da çirkin midir? Kime göre, neye göre...

Çirkin oyununun galasını izlemek üzere Tarsus Belediyesi Şehir Tiyatrosu Ayşe Lebriz Berkem Sahnesi'ndeyiz. Tarsus Belediye Tiyatrosu vizyonu, misyona dönüştürmüş olan yeni nesil tiyatro olarak hizmet veriyor. Kurdukları sistem, her geçen gün güçleniyor, seyircisi tarafından sahipleniliyor. Sahnelediği oyunlarla, toplumsal dönüşüm sürecinde oluşan sorunları ele alması ayrı bir değer katıyor. Tarsus Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun diğer bir özelliği ise takım tiyatrosu olması. Böyle kollektif bir çalışma olunca, elde edilen başarı doğal olarak yükseliyor.

Alman oyun yazarı Marius Von Mayenburg yazdığı «Çirkin» oyununun yönetmeni Nihat Çapar, aynı zamanda oyunun dramaturjisini de gerçekleştirmiş.

Çirkin yüzlü bir teknik eleman olan Lette›nin çalıştığı firmanın ürününü sergilemesi, pazarlamasını istemesine rağmen firma tarafından başka bir çalışanın, hatta Lette'nin asistanının tercih edilmesi Lette'yi çileden çıkarıyor. Ürünün geliştirilmesinde en büyük emektar ve pay sahibi olmasına rağmen hakkının yenildiğini düşünen Lette bir karar veriyor ve doktora gidiyor. Estetik operasyonla yeni bir yüze sahip olan Lette sisteme uyumlanıyor. Ancak kendi benliğiyle çatışmalar başlıyor.

Bir oyunda dramaturjinin önemini Çirkin oyununda çok net görüyoruz. Olay örgüsünün netliği ve dilin anlaşılır olması, oyunu izleyen seyircisi tarafından anlaşılması çok önemlidir. Nihat Çapar bunu gerçekleştirmeyi başarmış. Temiz bir dramuturji, reji yorumuna da yansıyor. Olay örgüsünün akıcı olmasını ve oyunun herkes tarafından anlaşılmasını sağlıyor. Yönetmen yorumlarına baktığımızda neo-liberal politikaların insanı mekanikleştirerek kendini var etme sürecinde nasıl köleleştiğini gösteriyor. Tek tip, sadece sanal bir büyünün içinde var olan insan modelini görmemiz, geleceğimizi görmemiz açısından çok önemli. Sahneden çıkan robotlaşan oyuncular, kendimizle yüzleşmemizi sağlıyor. Ağlanacak halimize güler oluyoruz. Kara mizah bir oyun ile karşı karşıya kalıyoruz. Yönetmen oyunda çatışmaları ön plana çıkarmayı seçmiş. Çatışmalar, aynı zamanda yok oluşu destekliyor. Kısır döngü içinde çözülemeyen bir sürece tanıklık ediyoruz.

Sahip olmadığımız yüzleri kullanma metaforu üze-

rinden kurgulanan oyun, yaşadığımız hayatta erdem, samimiyet gibi değerlerimizi sorgulatıyor. Neo-liberal ekonomik düzenin kıskacındaki insanoğlunun çelişkilerini, çırpınışlarını etkileyici bir dille anlatıyor. Er ya da geç ayrılacağımız bu hayat sahnesinde, olduğumuz benliğimizle yaşamak neden bu kadar zor? Kaç tane yüz kullanmalıyız?

Işık tasarımı ve uygulaması, oyundaki vurguların altını çiziyor. Kostümler, gayet gerçekçi, sistemin istediği insan profiliyle uyumlu.

Oyunda en sevdiğim unsur, bir kadın solist ve enstrüman sanatçısından oluşan mini caz grubu oldu. Çaldıkları ve söyledikleri parçalarla hem oyunu keyifli bir hale getirdiler, hem de bazen sözlerin bile yetersiz kaldığı yerlerde bizleri o atmosfere ve duygu dünyasına taşıdılar.

Başarılı olmak ve kendini gerçekleştirmek için çırpınan, aynı zamanda hakkını almak için savaşan Lette.

Ancak erdemli kalabilmenin hemen yanıbaşında bir dağ gibi durduğunu bilen de Lette.

Başrolü (Lette) Murat Çapar oldukça iyi bir performans sergiliyor. Parayla güzellik satan estetik cerrahı ve kâr maksimizasyonu bağımlısı patron rolünde Özmen Güvençli var. İki farklı karakter arasındaki geçişlerde oldukça sahici. Lette'nin karısı Fanny'yi Seçil Dedeyi, asistanı Karlmann'ı Ozan Karabulut oynuyor.

Gerek oyunun sahnelenmesi sürecinde sahne arkasındaki emektarlar, gerekse sahnedeki oyuncular güzel bir performans sergilemişler ve ortaya çıkan sonuçta alkışları fazlasıyla hakediyor.

Yazan : Marius Von MAYENBURG

Reji / Dramaturji : Nihat Çapar

Yardımcı yönetmen : Seçil Dedeyi

Asistanlar : Ozan Karabulut – Tuğçe Nur Açıkalın

Dekor tasarım / Uygulama: İsmail Demirel

Işık tasarmı / Uygulama : Emine Tanır

Efekt : Emirhan Sevinç

Oyun Fotoğrafları : Elif Kurttaş – Ufuk Aktan

Grafik Tasarım : Şevki Zor

Sahne Amiri : Ozan Nazlı

Aksesuar : Fethiye Verdi

Oyuncular

Lette : Murat Çapar

Scheffler : Özmen Güvençli

Fanny : Seçil Dedeyi

Karlmann : Ozan Karabulut

Bir Adam : Yahya Okat

NİHAT ÇAPAR İLE...

MUSTAFA İRİ

Tarsus'ta gerçek tiyatro hareketini başlatan çok yönlü, yaratıcı bir sanatçı olarak tanıyoruz sizi. Ve bu alandaki başka meziyetlerinizden de övgüyle söz etmek mümkün. Sizi, sizden dinleyelim kısaca. Ama içinde tiyatro geçen, yaşamınıza tiyatronun eşlik ettiği anlardan cümlelere. Kimdir Nihat Çapar? Tiyatro denen gizemli mıknatısın çekimine ne zaman kapıldı

Kendimi tiyatro sanatıyla ifade etmem gerektiğinde, bir süre sonra bu fikirden hızla uzaklaşıyorum. Bambaşka bir soru'nun peşine düşmüşken, ana konudan uzaklaşmışken buluyorum. Yirmili yaşlarımı bir şeyler denerken anımsıyorum. Işık masasında bir şeyler deniyorum, reji masasında boş sayfalara bir şeyler yazarken, dramaturji yaparken, sonsuz sahnenin her köşesinde oyun'un peşinde koşarken… Tiyatronun hemen her kademesini tecrübe etmiş bir birey olarak, oyun yazma ve bu denemeleri somutlaştırma heyecanlarının, beni; İstanbul Üniversitesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü saflarına sürüklediği andan itibaren sezonda 60'ları aşan sayılarda oyun izleme ve bu eylemlerin büyük bir disipline dönüştüğünü anımsıyorum. Şuan, ışık açılmadan saniyeler önce sabırsızlanan karanlığa ve sessizliğe oyun koymanın peşindeyim. Tarih mıknatısının bizleri 10 bin yıl öncesine çektiği bir yerde, Tarsus'ta bir şeyler deniyorum.

Tarsus'u tanıyalım biraz. Tarsus'un kültür tarihinde tiyatronun önemi nedir? Geçmişinde neler yapılmış bu alanda, neler yapılmamış?

Kentimizi Cumhuriyet ve sağladığı kazanımlarla ifade etmek mümkün. Tiyatro sanatı da bunlardan birisi. Burhanettin Tepsi'nin yolu Tarsus'tan geçse de, İlyas Avcı, Savaş Başar gibi isimler Tarsuslu olsalar da asıl tiyatro faaliyetleri 1960'lı yıllarda Haşmet Zeybek ve arkadaşları ile başlar. Köylerde, kendi yazdıkları ''Irgat" isimli oyunlarını ırgatlara oynarlar, traktör römorklarını sahne; bir diğer traktörün farlarını ışık yapar, Tarsus'u tiyatroyla buluştururlar. Haşmet Zeybek'le tanışıklığım yaşamının son yıllarına denk gelse de bende ve arkadaşlarımdaki tiyatro inancının O'ndan ve arkadaşlarından kaldığına inanıyorum. Şöyle ki; traktör farları yerine par 64'lere sahip salonlarda oyunlar yaptık belki, fakat bayramda eş dosttan kurban derisi toplayıp Türk Hava Kurumu'na satarak dekor parası ödeme girişimlerimiz, bu şehirde kayda geçmiştir.

Pandemi öncesinde açılış oyunu 'EZOP' ile başarlı bir giriş yapmıştı Belediye Tiyatrosu. Orada sizin güçlü bir yönünüzü daha keşfettik. Bir dramaturg ve yönetmen olarak oyunu ele alış biçiminiz etkileyiciydi ve ses getirdi. Dramaturji nedir, sizin yapıtlarınızdaki yerini ve önemini biraz açar mısınız? Karakteristik buluyoruz bu yönünüzü.

Teşekkür ederim. Dramaturji, tiyatronun dipsiz kuyularında sessiz, karanlık ve kıpırtısız beni bekleyen su birikintisi gibi… Hissettiğim zaman, tıpkı yapayalnız bir taş gibi kendimi o kuyudan aşağı bırakıyor, o sessizliğin nasıl bir sese dönüşeceğini merak ediyorum. Oyun metni karşınızda tüm gücüyle yüzünüze bakarken bunu yaptığınızda, bu cesareti gösterip oyunun gizlerini aralamaya başladığınızda; edebiyatın eşsiz güzelliğini keşfediyorsunuz. Edip Cansever ''yere dökülen un sessizliği" der… Dramaturji, bu sessizliğin ''görünür olma" halidir. Dramaturji, ne anlattığından çok nasıl anlattığını gösterme şeklidir.. Ben de çalışırken bildik, kanıksanmış olan her hikâyeyi, söylemi, kelimeyi daha iyi gösterebilmenin yollarını arıyorum. Tartışıyoruz, deniyoruz, eksiltip çoğaltıyoruz ve ideal formu bulduğumuza inandığımızda izleyiciyle paylaşıyoruz. Bana göre dramaturjisi yapılmamış bir oyun, haksızlığa uğramış bir oyundur. Dramaturji ve reji doğru zamanda ve doğru metinde bir araya geldiğinde, ortaya daha güçlü bir ifade biçimi çıkıyor. Üstelik bunu denememek için hiçbir nedeniniz yok. Günümüzde dramaturji ve dramaturglara karşı duran, izleyiciyi; yazarın yazdığı ve sınırlarını çizdiği bir dünyaya hapsetmeye çalışan rejisörlük anlayışını benimsemiyorum.

Dur durak bilmeden, sekteye uğramadan yürüyen işlerinizi takip etmeyi ve izlemeyi seviyoruz. Geçen yıl Ezop'un başarısından sonra şaşırtıcı bir başarıya daha tanık olduk. 'Çehov Vodvil' görüp görebileceğimiz en cesur ve yenilikçi tavrıyla bizi hayli şaşırttı ve büyüledi. 2022 Yeni Tiyatro Dergisi Emek ve Başarı Ödülleri jürisinden tam not alarak Yılın Yapımı Komedi dalında En İyi Oyun seçildi. Nasıl bir fikirden yola çıktınız. Bu kadar güçlü ve temiz bir reji yapmanın püf noktalarını merak etmemek elde değil..

Kentimize ve kurumumuza layık gördüğünüz bu ödül için teşekkür ediyorum. ''Çehov Vodvil," Anton Çehov'un ''Bir Evlenme Teklifi" ve ''Ayı" isimli metinlerinin, aynı zeminde, aynı zamanda ve ''neredeyse" aynı olay etrafında geçmesini sağlayarak çalıştığım bir metin. Çehov bir mektubunda bu iki metni çekmecesine attığını ve çıkarmak niyetinde olmadığını ifade ediyor. Biz o çekmeceyi bulduk… Açtık ve Çehov'un dehasını yorumlamaya başladık. Tarsus Şehir Tiyatrosu sanatçılarıyla, dramaturji çalışmasını bitirdikten sonra hareket ve oyuna ''vodvil" ismini vereceğimiz ses-tempo çalışmaları yaparak, metnin oyuna dönüşen kısmını göstermeye çalıştık. Sahnede sözel anlatımı bir süreliğine askıya aldığınızda oyun'un peşine düşüyorsunuz. Bu da size hem sürpriz sonuçlar/güzellikler sunuyor hem de metne başka bir dil daha yaratmış oluyor. Sanırım, bir sezonda yalnızca Tarsus'ta 60 küsur kere sahnelenmesinin, birçok festivalde sahne almasının ardında bu matematik yatıyor.

Geçtiğimiz günlerde son oyun olan ÇİRKİN'in prömiyeri gerçekleşti ve biz de oradaydık. Tarsus Belediye Tiyatrosu özelinde Nihat Çapar'ın bu kez nasıl bir yol izleyeceği merak konusuydu. Ve yine sürprizli bir işle, modern bir Alman oyunuyla kendini aşan bir başarıya tanık olduk. Süreç nasıl işledi? Çirkin'in yaratım sürecini konuşalım mı..

''Çirkin" Tarsus Şehir Tiyatrosu'nun çiçeği burnunda oyunu. Yaşamının merkezine öteki olma ve bir başkasına benzeme hırslarını ikonlaştırarak koyan insanların garip ve tuhaf hikâyesini anlatıyor. Dünya içinde dünyadan bağımsız ve zıt yönde dönen birçok yapının köleleştirdiği insan tiplerinin ne denli tehlikeli olabileceği eleştirisini yaşamaya başladığımda, oyunun yaşayan insan tipleriyle tanışması/yüzleşmesi gerektiğini düşündüm… Böyle düşündüm, çünkü aslında metindeki karakterler; yaşamı paylaşmak zorunda olduğumuz insan tipleriyle karşılaşsalar, tüm hırs ve öteki olma çabalarının bomboş uğraşlar olduğunu anlayıp, bugünün insanını tebrik edeceklerdi… Sanırım oyunun çarpıcı ve ses getiren yönü de bu oldu… İzleyici ''Çirkin" olmadığını iddia ediyor… Onun yanındaki de…

Karşısındaki ve gerisindeki de çirkin değil… Sizler de şahit oldunuz ki, o salonu tıka basa dolduran insanlar arasında çirkin'i bulamadık… O halde çirkin olan kim? Çirkin olan ne? Ne, güzel değil? Belki de bu reddetme refleksi, yüzleşmeme ve kabullenmeme refleksi çirkin olanın ta kendisi… İşte bu temel soru ve sorunlar arasında bir dramaturji/reji yorumu getirerek, kapitalizmi artık seven, bir süre karşı çıksa da artık seven, yüksek sesle itiraz etse de yavaş yavaş, göz ucuyla bakarak da olsa hoşlanan karakterleri somutlaştırma sürecine başladık. Oyunda bulunan sahnelerin fazlalığı, diyalogların neredeyse metni absürdleştirdiği ve tabii ki zorlaştırdığı açmazlara karşı hareket ve süreyle direnç gösterdik. Dramatik metnin yapısını korumakla değil, ''yazarla aynı noktada buluşmak üzere" vedalaşarak yol ayrımını tercih edip, yeni sahneleme yöntemleri denemeye çalıştım. Ve sonuçta gördüm ki, oyun bittiğinde salonda adeta bir Stockhom Sendromu yaşanıyor… Herkes ''Çirkin" olanı seviyor. ''Çirkin" olan cazip geliyor. The Godfather'da bir mafya babasını, Narcos'da bir uyuşturucu baronunu seven; hikaye bitmesin diye üzülen yüzümüz bu kez de ''Çirkin'i sıradanlaştırmaya başlıyor. İtiraf etmeliyim ki, bu durum oldukça tehlikeli, sosyal sonuçları derin tartışmalara gebe bir tabloyu gözler önüne seriyor. Mayenburg'un tartışmaya açtığı bu çok kıymetli fikri sahneleyerek iyi bir şey mi yaptık bilemiyorum doğrusu. Enerjisi oldukça yüksek bir oyuncu grubuyla çalışmış, yeni bir şeyler denemiş ve şuan için tercih edilebilir bir iş çıkarttığımız için mutluyuz tabii…

Ezop, Çehov Vodvil ve Çirkin, uluslararası düzeyde, dünyanın her yerinde övgüyle karşılanacak türde seviyesi yüksek işler. Hem Türkiye hem de Tarsus için bu umut veren yükselişin sonraki adımları da belli ki güçlü olacak. Bu bir çalışkanlık ve aynı zamanda bir savaş. Belki de bir zafer aslında. İdealleriniz gerçekleşmiş olmalı. İleriye dönük başka hayaller var mı?

Hareket ve oyun'u seviyorum. Konserde izleyicinin ezbere bildiği ve başından sonuna dek eşlik ettiği şarkıların yapısını bozmak ve izleyici keyiflice eşlik ederken canını sıkmak hoşuma gidiyor. Ekseriyetle ciddiyete ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Tiyatro sanatının bugünkü misyonu düne göre çok daha ciddi, çok daha sorumluluk barındıran ve tokat etkisiyle kendisini var etme üzerine temellenmek zorunda. Bu sebeple izleyiciyle birkaç saatliğine ''ciddi" bir yolculuğa çıkarak farklı bir şeyler deneyimlemek istiyorum. Eğer ki kentimde bu izleyici düzeyini yakalayabilirsem, büyük bir hayalim gerçekleşmiş olacak. ''Tarsus izleyicisi" diyebilmek önemli bir mertebe…

İstanbul ve Ankara gibi metropollerde tiyatro yapmak ile Tarsus'ta oyun çıkarmak arasında nasıl farklar var sizce? Bu bir şans ya da şanssızlık olabilir mi?

İki yönü olan ve çok kritik bir soru bana göre… Taşrada özel tiyatro yapıyorsanız işiniz oldukça zor. Kurum tiyatrolarının ise idarelerin size ne denli imkanlar sunduğuyla alakalı bazı sonuçları var. Kendi kurumumda, Tarsus Belediyesi'nde, Belediye Başkanımız Dr. Haluk Bozdoğan'ın sanat, edebiyat, felsefe, estetik gibi hususları masasının orta yerinde tutuyor olması bizler için çok büyük bir şans. Bizler de bu şansı değerlendirmeye imkanları heba etmemeye gayret gösteriyoruz. Tarsus'ta ''Ezop," ''Çehov Vodvil," ''Neden," (Clovn Çocuk Oyunu) ve ''Çirkin'i sahneledik. Vasat metinlerle ve toplumun basit ve tüketime yönelik tercihlerine göre hareket etmediğimiz için, belirli bir düzeyde tecrübe ediyor Tarsus'ta tiyatro hareketleri… Umarım bu seviye, güçlü bir izleyici kitlesini besler ve hep birlikte geleceğe büyük bir iz bırakabilmiş oluruz.

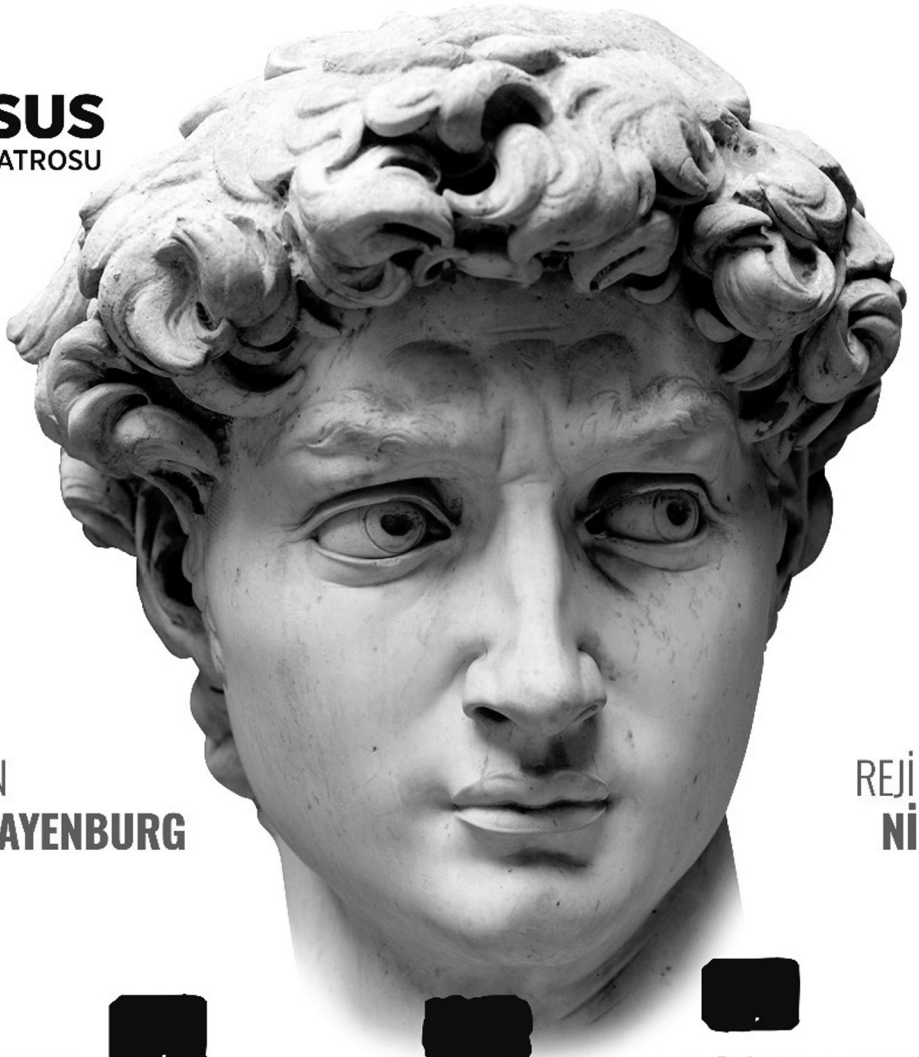
Hem bir sanatçı hem de yöneticisiniz. Kurumsallık ve özgürce sanat yapmak arasında emsal gösterilecek bir dengenin örneği olduğunu düşünüyoruz Tarsus'un. Okurlara ve takipçilerinize içinizi dökmek isterseniz, bir anlamda tiyatro denen bu tekinsiz ormanda endişe ve kaygılarınız var mı?

Tarsus Belediyesi'nde Özel Kalem Müdürü ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürü olarak görev yapıyorum. Aynı zamanda Tarsus Şehir Tiyatrosu'nda oyunlar sahneye koyuyorum. Sözünü ettiğiniz denge oldukça hassas olmakla birlikte hem korunması, düşürülüp kırılmaması gereken hem de etrafı kuvvetlendirilerek güçlendirilmesi gereken bir denge. Gündüz kurumda bulunan sorumluluklarım ile tiyatro arasında (güzel ifade ettiğiniz tekinsiz ormanda) elbette büyük endişelerim de bulunuyor. Taşrada bir sanatı sevdirdiğiniz oranda size ve yaptığınız işe kin besleyen bir kitle de besleniyor. Bunu anlamak güç olsa da bu yapıyla savaşmak da gerekiyor. Oyun izlememiş ama tiyatroyu sevmeyen insan profillerine bir şeyleri anlatmanız oldukça zor. Dolayısıyla sözünü ettiğim denge hassaslaşıyor. ''Bizim" tarafta bulunanların ağır basması ve bu endişelerin hem toplumsal hem bireysel düzeyde azalması ve yok olması için mücadele etmeye devam edeceğiz.

Son olarak yetenekli genç tiyatro emekçilerine, hayatını sizin gibi tiyatroya adayanlara, adamak isteyenlere tavsiyeniz ne olur. Katılımınız için teşekkürler.

Oldukça güzel, iyi tasarlanmış sorularla Tarsus'ta tiyatro sanatını anlatmamıza zaman ayırdığınız, bu kentte olan gelişmelere saygı duyduğunuz için ben teşekkür ederim. Özellikle genç arkadaşlarıma oyun izlemelerini öneriyorum. İyi ve kaliteli bir oyun hafızası oluşturmaları ileride işlerini oldukça kolaylaştıracaktır…

TARSUS
ŞEHİR TİYATROSU

YAZAN
MARIUS VON MAYENBURG

REJİ / DRAMATURJİ
NİHAT ÇAPAR

Çirkin

MURAT ÇAPAR | **ÖZMEN GÜVENÇLİ** | **SEÇİL DEDEYİ** | **OZAN KARABULUT** | **YAHYA OKAT**

TARSUS KENT ORKESTRASI **SONGÜL BOZKURT** | **İSMET SAYINÖZLÜ**

ÇEVİREN **SERDAR BİLİŞ** | YÖNETMEN YARDIMCISI **SEÇİL DEDEYİ** | ASİSTANLAR **OZAN KARABULUT - TUĞÇE NUR AÇIKALIN** | IŞIK **EMİNE TANIR**
EFEKT **EMİRHAN SEVİNÇ** | DEKOR TASARIM **İSMAİL DEMİREL** | GRAFİK TASARIM **ŞEVKİ ZOR** | AKSESUAR **FETHİYE VERDİ - ÇITIRIK ORGANİZASYON**

T.C. TARSUS BELEDİYESİ | DR. HALUK BOZDOĞAN TARSUS BELEDİYE BAŞKANI | İL'LE DE tarsus

www.tarsussehirtiyatrosu.org

GENEL SANAT YÖNETMENİ **MURAT ÇAPAR**

HATEMOĞLU

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DT

XI. ANKARA BULUŞMASI

16 - 22 OCAK 2023

Klasikler Haftası

troyalı kadınlar

macbeth

mutfak

othello

kontrabas

kafkas tebeşir dairesi

scapin'in dolapları

oyuncu (ben-feuerbach)

windsor'un şen kadınları

/devlettiyatrolari /devtiyatro /devlettiyatrolari

www.devtiyatro.gov.tr

SANAT Cepte biletinial www.biletinial.com

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
DEVLET TİYATROLARI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DT

ANKARA

Böcekbaşı Zülfiyar Efendi'nin Alelade Hayatı
Yazan: Özlem Lale
Yöneten: İsmet Numanoğlu
6 - 8 Ocak 2023

Can Ateşinde Kanatlar
Yazan: Turgay Nar
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
15 Ocak 2023

Troyalı Kadınlar
Yazan: Euripides
Çeviren: Ülkü Tamer
Yöneten: Betül F. Gökçer
20 - 22 - 27 - 29 Ocak 2023

Macbeth *(Adana DT)*
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Yöneten: Murat Çidamlı
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Altın Kız (Çocuk Oyunu)
Yazan: Keva Apostolova
Çeviren: İsmail Bekir Ağlagül
Yöneten: Seval Ersu
17 - 18 - 19 - 21 - 22 Ocak 2023

Ölesiye
Yazan: Nikolai Erdman
Uyarlayan: Moira Buffini
Çeviren: Ceren Yalçın
Rejisör: Mustafa Kurt
24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 29
31 Ocak 2023

Kadınlarımız
Yazan: Eric Assous
Çeviren: Anıl Dursun
Rejisör: A. Sinan Pekinton
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Yaş Günü Partisi
Yazan: Harold Pinter
Çeviren: Prof. Bozkurt Kuruç
Yöneten: İskender Altın
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Mutfak *(Diyarbakır DT)*
Yazan: Arnold Wesker
Çeviren: Gönül Çapan
Rejisör: Hakan Çimenser
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Aşık Veysel
Yazan: Osman Nuri Ercan
Yöneten: Alpay Ulusoy
13 - 14 - 24 - 25 - 26 - 27
28 Ocak 2023

Shirley Valentine
Yazan: Willy Russell
Çeviren: Ahmet Alpaslan Sağır
Yöneten: Mustafa Uzman
31 Ocak 2023

İzafiyet
Yazan: Mark St. Germain
Çeviren & Yöneten: Buğra Koçtepe
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 10 - 11 - 12 - 13
14 Ocak 2023

Othello *(Bursa DT)*
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Özdemir Nutku
Yöneten: Vlad Trifaş
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Ocak
Yazan: Turgut Özakman
Yöneten: Mithat Erdemli
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Vatan Yahut Namık Kemal
Yazan: Ergun Sav
Yöneten: Faruk Günuğur
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14
31 Ocak 2023

Kontrabas
Yazan: Patrick Süskind
Çeviren: Hale Kuntay
Rejisör: Metin Belgin
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 Ocak 2023

Cimri
Yazan: Molière
Çeviren: Sabahattin Eyüboğlu
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Godot'yu Beklerken
Yazan: Samuel Beckett
Çeviren: Ferit Edgü
Rejisör: Cem Emüler
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 24 - 25 - 26 - 27
28 - 31 Ocak 2023

Kafkas Tebeşir Dairesi *(İstanbul DT)*
Yazan: Bertolt Brecht
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Kubilay Karslıoğlu
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Gidion'un Düğümü
Yazan: Johnna Adams
Çeviren & Yöneten: Buğra Koçtepe
4 - 5 - 7 Ocak 2023

Roma Hamamı
Yazan: Stanislav Stratiev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Edip Tümerkan
11 - 12 - 14 - 27 - 28 Ocak 2023

Scapin'in Dolapları *(Van DT)*
Yazan: Molière
Çeviren: Ayberk Erkay
Yöneten: Hakkı Kuş
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Binbir Gece Masalları
Yazan: Anonim
Uyarlayan: Christian Grau-Stef
Çeviren: Doğan Ertener & Fatoş Urgancı
Yöneten: Funda Mete
3 - 6 - 8 - 10 - 13 - 15 - 25 - 26
28 Ocak 2023

Oyuncu (Ben-Feuerbach) *(İzmir DT)*
Yazan: Tankred Dorst
Çeviren: Sema Engin Edinsel
Rejisör: Gürol Tonbul
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Tek Kişilik Düet
Yazan: Tom Kempinski
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Mithat Erdemli
24 - 27 - 29 - 31 Ocak 2023

Windsor'un Şen Kadınları *(Antalya DT)*
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Haldun Derin
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Yunus Diye (Çocuk Oyunu)
Yazan: Erdal Özan Metin
Yöneten: Caner Kadir Gezener
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 Ocak 2023

Hayal Dükkanı (Çocuk Oyunu)
Yazan: Mevlana İdris
Uyarlayan & Yöneten: Esat Tanrıverdi
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 Ocak 2023

İSTANBUL

Hırçın Kız
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Nurettin Sevin
Rejisör: Yücel Erten
6 - 7 - 8 Ocak 2023

Ölesiye *(Ankara DT)*
Yazan: Nikolai Erdman
Uyarlayan: Moira Buffini
Çeviren: Ceren Yalçın
Rejisör: Mustafa Kurt
13 - 14 - 15 Ocak 2023

Sefiller *(Ankara DT)*
Yazan: Victor Hugo
Çeviren: Volkan Yalçıntoklu
Rejisör: İpek Atagün Gezener
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Uçmak "Hezarfen Ahmed Çelebi"
Yazan: Ömer F. Oyal
Rejisör: Hakan Çimenser
26 - 28 - 29 Ocak 2023

Turta Girmemiş Orman (Çocuk Oyunu)
Yazan: Dila Er & Gözde Kısa
Yöneten: Elif Erdal
8 - 15 - 22 - 29 Ocak 2023

Hepsi Benim Senin Hiç Yok (Okuma Tiyatrosu)
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Fikret Urucu
10 - 11 Ocak 2023

Meraklısı İçin "Öyle Bir Hikaye"
Yazan: Sait Faik Abasıyanık
Uyarlayan: Savaş Dinçel
Yöneten: Ozan Uçar
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Suşa ile Kiki (Yer ile Gök Arasında) (Çocuk Oyunu)
Yazan: Erdoğan Kahyaoğlu
Uyarlayan: Mustafa Avkıran
Yöneten: Sevinç Erol
22 Ocak 2023

Maçın Adamı
Yazan: Clint Dyer & Roy Williams
Çeviren: Hira Tekindor
Yöneten: Kayhan Berkin
23 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28
29 Ocak 2023

Masal Yolu (Çocuk Oyunu)
Yazan: Anonim
Uyarlayan & Yöneten: Gökçe Kurt Elitez
Süpervizör: Elif Erdal
14 - 15 - 29 Ocak 2023

Tek Başıma
Yazan: Peter Quilter
Çeviren: Nazlı Gözde Yolcu
Yöneten: Tayfun Erarslan
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 31 Ocak 2023

Seneye Bugün
Yazan: Bernard Slade
Çeviren: Gencay Gürün
Yöneten: Celal Kadri Kınoğlu
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 Ocak 2023

Bence Katil Öldürdü
Yazan: Kurtcebe Turgul
Yöneten: Gökhan Kocaoğlu
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 Ocak 2023

Profesyonel
Yazan: Duşan Kovaçeviç
Çeviren: Başar Sabuncu & Bilge Emin
Rejisör: Işıl Kasapoğlu
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Karmakarışık
Yazan: Ray Cooney
Çeviren: Haldun Dormen & Kemal Uzun
Yöneten: Haldun Dormen
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Kafkas Tebeşir Dairesi
Yazan: Bertolt Brecht
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Kubilay Karslıoğlu
31 Ocak 2023

Bir Picasso
Yazan: Jeffrey Hatcher
Çeviren: Şükran Yücel
Yöneten: Turan Günay
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Bir Nefes Dede Korkut
Yazan: Anonim
Derleyen & Yöneten: Gökçe Kurt Elitez
3 - 4 - 17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Her Şey Yolundaymış Gibi
Yazan: Neil LaBute
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: Dilek Güven
19 - 24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 31 Ocak 2023

Rumuz Goncagül
Yazan: Oktay Arayıcı
Yöneten: Zafer Algöz
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 15 - 31 Ocak 2023

80 Günde Devr-i Alem
Yazan: Jules Verne
Uyarlayan: Mark Brown
Çeviren: Başak Othan
Yöneten: Gökhan Kocaoğlu
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 - 29 Ocak 2023

Bir Peri Masalı - Radyum Kızları
Yazan: Karden Kasaplar
Yöneten: Laçin Ceylan
31 Ocak 2023

Alyoşa
Yazan: Hayati Çitaklar
Yöneten: Ahmet Mark Somers
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Bir Ruhun Hikayesi
Yazan: Ingmar Bergman
Uyarlayan: Bénédicte Acolas
Çeviren: İpek Özgüven
Yöneten: Serap Eyüboğlu
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 Ocak 2023

Kendi Gök Kubbemiz (Yahya Kemal)
Yazan: Yahya Kemal Beyatlı &
Sönmez Atasoy
Yöneten: Okday Korunan
31 Ocak 2023

Parmak
Yazan: Doruntina Başa
Çeviren & Yöneten: Bilge Emin
5 - 6 - 7 - 8 - 12 - 13 - 14 - 15 Ocak 2023

Don Kişot'un Yeni Maceraları
Yazan: Tariq Ali
Çeviren: Çınar Tuncer
Yöneten: M. Nurullah Tuncer
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Tamamen Doluyuz
Yazan: Becky Mode
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Elif Erdal
24 - 25 Ocak 2023

Yedi Kadın
Yazan: Barbara Schottenfeld
Çeviren: Sevgi Sanlı
Yöneten: Ebru Aytürk Şayan
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Güneşle Buluşmak İsteyen Kardan Adam (Çocuk Oyunu)
Yazan: Matei Vişniec
Çeviren: Burak Üzen
Yöneten: Elif Erdal
21 - 22 Ocak 2023

İZMİR

Oyuncu (Ben-Feuerbach)
Yazan: Tankred Dorst
Çeviren: Sema Engin Edinsel
Rejisör: Gürol Tonbul
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Orfin'in Müzik Kutusu (Çocuk Oyunu)
Yazan: Muzaffer H. Kırıkkalp
Yöneten: Burcu Aksakal
8 - 15 - 22 - 29 Ocak 2023

İki Bekar
Yazan: Sam Bobrick
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Yöneten: M. Sadık Yağcı
6 - 7 - 10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 31 Ocak 2023

İkinci Caddenin Mahkumu
Yazan: Neil Simon
Çeviren: Cemil Büyükutku
Yöneten: Y. Evren Serter
10 - 11 - 12 - 13 - 14 - 17 - 18 - 19 - 20
21 Ocak 2023

Karıncalar / Bir Savaş Vardı
Yazan: Boris Vian & John Steinbeck
Çeviren: Işıl Yüce & Ülkü Tamer
Uyarlayan: Gökhan Aktemur
Rejisör: M. Akif Yeşilkaya
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Annemin Son Çılgınlıkları
Yazan: Julie Jensen
Çeviren: Ekin Tunçay Turan
Rejisör: Bengisu Gürbüzer Doğru
31 Ocak 2023

Bir Düş Gibi (Cahide Sonku)
Yazan: Gökhan Erarslan
Yöneten: Ebru Nil Aydın
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Kuzu Maydanoz'un Maceraları (Çocuk Oyunu)
Yazan: Nil Ünlü Aycıl
Yöneten: Levent Ulukut
8 - 15 - 29 Ocak 2023

Vahşet Tanrısı
Yazan: Yasmina Reza
Çeviren: Zeynep Avcı
Yöneten: Tayfun Erarslan
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Oyunun Oyunu
Yazan: Michael Frayn
Çeviren: Lale Eren Dalsar
Yöneten: Melike Aslı Kılan
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 Ocak 2023

Şerbet Hanım'ın Deli Aşkları
Yazan: Umut Azdal
Yöneten: Levent Ulukut
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 31 Ocak 2023

Bremen Mızıkacıları'nın Hikayesi (Çocuk Oyunu)
Yazan: Grimm Kardeşler
Uyarlayan: Yusuf Gökhan Atalay
Yöneten: Doğan Yağcı
8 - 22 Ocak 2023

Lysistrata
Yazan: Aristophanes
Çeviren: Ergun Şav
Yöneten: Sabri Özmener
17 - 18 - 19 - 20 - 21 - 24 - 25 - 26
27 - 28 Ocak 2023

BURSA

Tıngır Mıngır Ülke (Çocuk Oyunu)
Yazan & Yöneten: Kazım Güçlü
3 - 4 - 15 Ocak 2023

Sırça Kümes
Yazan: Tennessee Williams
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Şahin Ergüney
3 - 4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

Keşanlı Ali Destanı
Yazan: Haldun Taner
Müzik: Yalçın Tura
Rejisör: Bora Özkula
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Tarla Kuşuydu Juliet
Yazan: Ephraim Kishon
Çeviren: Hale Kuntay
Yöneten: Ali Volkan Çetinkaya
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Sinco Akıllı Sincap (Çocuk Oyunu)
Yazan: Kamil Atliman
Yöneten: Mine Çerçi
24 - 25 Ocak 2023

Meraki
Yazan: Molière
Uyarlayan: Ahmet Vefik Paşa
Yöneten: Mert Hürol
24 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Othello
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Özdemir Nutku
Yöneten: Vlad Trifaş
31 Ocak 2023

Şair, Şiir, Şuur - Mehmet Akif Ersoy
Yazan: Burak Akyüz
Yöneten: Murat Ozan
5 - 6 - 7 Ocak 2023

Sonum Başlangıcımdır
Yazan: Nurduran Duman
Yöneten: Halil Akarsu
12 - 13 - 14 Ocak 2023

Uçurtmanın Kuyruğu
Yazan: Savaş Dinçel
Yöneten: Serap Uluyol Karanfilci
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Yalan Makinası
Yazan: Vassily Sigarev
Çeviren: Hüseyin Mevsim
Yöneten: Murat Ozan
26 - 27 - 28 Ocak 2023

ADANA

Sihirli Keman (Çocuk Oyunu)
Yazan: Aristide Christian Charpentier
Çeviren: Hakan Tartan & Türkan Dündar
Yöneten: Ebru Kara
3 - 8 - 10 - 15 Ocak 2023

Sen İstanbul'dan Daha Güzelsin
Yazan: Murat Mahmutyazıcıoğlu
Yöneten: Murat Aslan
3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 18 - 19 - 20 Ocak 2023

Komik Para
Yazan: Ray Cooney
Çeviren: Haldun Dormen
Yöneten: Birkan Görgün
10 - 11 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Eyvah Nadir *(Ankara DT)*
Yazan: Ahmet Metin Önel
Yöneten: Ali Meriç
17 - 18 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Güzel ve Çirkin (Çocuk Oyunu)
Yazan: Jan Aust
Çeviren: Hale Kuntay
Yöneten: Gökhan Doğan
24 - 25 - 26 - 27 - 28 - 31 Ocak 2023

Sıradan Bir Gün
Yazan: Dario Fo-Franca Rame
Çeviren: Egemen Berköz
Yöneten: Şahin Ergüney
4 - 5 - 6 - 11 - 12 - 13 - 25 - 26
27 Ocak 2023

TRABZON

Kaç Tilki Kaç (Çocuk Oyunu)
Yazan: Jean De La Fontaine
Uyarlayan: Nurullah Kalkan
Yöneten: Elvan Saliha Karahasan
2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 Ocak 2023

Medyum
Yazan: Sam Bobrick
Çeviren: Özgür Özdural
Yöneten: Tayfun Erarslan
12 - 13 - 14 - 19 - 20 - 21 - 26 - 27
28 Ocak 2023

DİYARBAKIR

Saklı Gün
Yazan: Ezgi Erarslan
Yöneten: Uğur Çınar
5 - 6 - 7 Ocak 2023

Kanlı Düğün
Yazan: Federico García Lorca
Çeviren: A. Turan Oflazoğlu
Yöneten: Vlad Trifaş
12 - 13 - 14 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Bizim Yünus *(Ankara DT)*
Yazan: Sönmez Atasoy
Rejisör: Mustafa Kurt
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Meg ve Mog (Çocuk Oyunu)
Yazan: David Wood
Çeviren: Deniz Erbaş
Yöneten: Mümtaz Aydoğan Mengi
8 - 15 Ocak 2023

ANTALYA

Herkes İçin Keloğlan (Çocuk Oyunu)
Yazan: Özlem Lale
Yöneten: A. Sabri Özmener
3 - 15 - 24 - 29 - 31 Ocak 2023

Kıllı Maymun
Yazan: Eugene O'Neill
Çeviren: Aziz Çalışlar
Yöneten: Ferdi Dalkılıç
4 - 5 - 6 - 7 Ocak 2023

İbiş'in Rüyası
Yazan: Tarık Buğra
Yöneten: Sabri Özmener
11 - 12 - 13 - 14 - 25 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Karıncalar / Bir Savaş Vardı *(İzmir DT)*
Yazan: Boris Vian & John Steinbeck
Çeviren: Işıl Yüce & Ülkü Tamer
Uyarlayan: Gökhan Aktemur
Rejisör: M. Akif Yeşilkaya
18 - 19 - 20 - 21 - 22 Ocak 2023

ERZURUM

Canlanan Masallar (Çocuk Oyunu)
Yazan: Umut Uğur
Yöneten: Fatih Topcuoğlu
3 - 4 - 8 - 10 - 11 - 15 - 29 Ocak 2023

Ölümcül Oyun
Yazan: David Foley
Çeviren: Emel Aslan
Yöneten: Mehmet Yıldız
5 - 6 - 7 Ocak 2023

Hiç Kimsenin Öyküsü
Yazan: Baki Erdi Mamikoğlu
Yöneten: Levent Aras
12 - 13 - 14 - 19 - 20 - 21 Ocak 2023

Eskicinin Tazesi
Yazan: Federico García Lorca
Çeviren: Can Yücel
Yöneten: Sezai Yılmaz
26 - 27 - 28 Ocak 2023

KONYA

Kurbağa Vırak (Çocuk Oyunu)
Yazan: Kutlay Akbal
Yöneten: Özgür Baş
3 - 4 - 10 - 11 - 17 - 22 Ocak 2023

Özgürlüğün Bedeli (Montserrat)
Yazan: Emmanuel Robles
Çeviren: Kaya Öztaş
Yöneten: Halil Akarsu
5 - 6 - 7 - 26 - 27 - 28 Ocak 2023

Yanlış Pencere
Yazan: Billy Van Zandt & Jane Milmore
Çeviren: Ayşegül Hardern
Yöneten: Birkan Görgün
12 - 13 - 14 Ocak 2023

Kuru Gürültü
Yazan: William Shakespeare
Çeviren: Sevgi Sanlı
Yöneten: Nesimi Kaygusuz
19 - 20 - 21 Ocak 2023

SİVAS

Peter Pan (Çocuk Oyunu)
Yazan: James Matthew Barrie
Çeviren: Can Gürzap
Yöneten: Ozan Kalkan
4 - 25 Ocak 2023

Eyvah Yine Karıştı (Oscar)
Yazan: Claude Magnier
Çeviren: Asude Zeybekoğlu
Yöneten: Ferdi Değirmencioğlu
5 - 6 - 7 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Yirmibironbeş Treni
Yazan: Toygun Orbay
Yöneten: Burcu Aksakal
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Bernarda Alba'nın Evi
Yazan: Federico García Lorca
Çeviren: A. Turan Oflazoğlu
Yöneten: Begüm Atak
26 - 27 - 28 Ocak 2023

VAN

Şişmanlamayan Sumocu
Yazan: Eric Emmanuel Schmitt
Çeviren: Bahadırhan Bozkurt
Uyarlayan: Baki Erdi Mamikoğlu
Yöneten: Gül Urgan Yıldız
5 - 6 - 7 - 12 - 13 - 14 Ocak 2023

Lyrobotonlu Kaplumbağa Silva (Çocuk Oyunu)
Yazan: Hüseyin Erdoğan
Yöneten: Muharrem Dalfidan
8 - 10 - 11 - 15 Ocak 2023

Mikrobik ile Gribik (Çocuk Oyunu)
Yazan: Kurtuluş Bilgilioğul
Yöneten: Abdulselam Çok
17 - 18 - 22 - 24 - 25 - 29
31 Ocak 2023

Geçmişten Gelen Kadın
Yazan: Roland Schimmelpfennig
Çeviren: Sibel Arslan Yeşilay
Yöneten: Hakkı Kuş
19 - 20 - 21 Ocak 2023

Tom, Dick ve Harry
Yazan: Ray Cooney &
Michael Cooney
Çeviren: Özgür Özdural
Yöneten: Muharrem Dalfidan
26 - 27 - 28 Ocak 2023

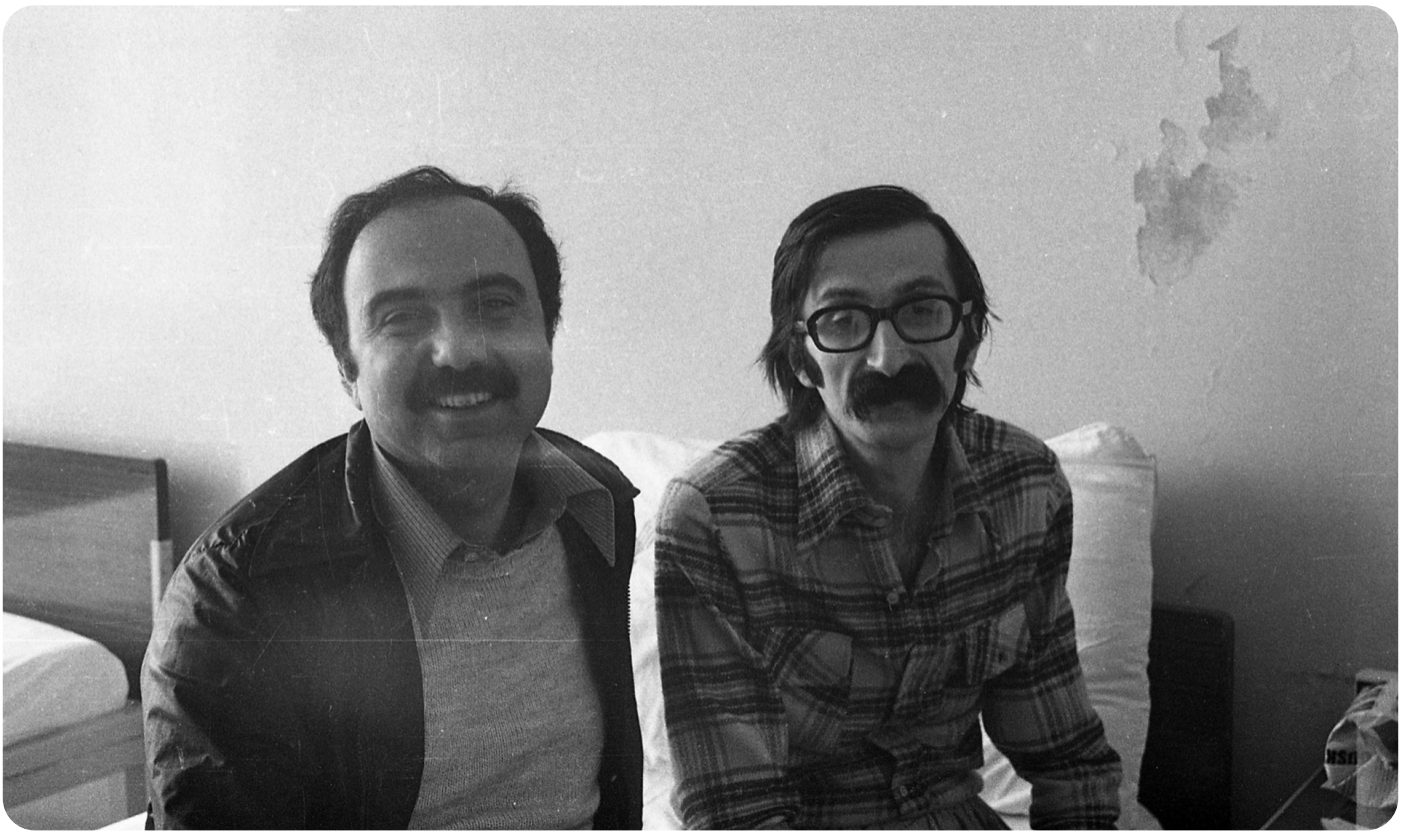
Genel Müdürlük gerektiğinde oyun düzeninde değişiklik yapabilir.

/devlettiyatrolari
/devlettiyatrolari
/devtiyatro
www.**devtiyatro**.gov.tr

ZÜLAL AKSOY ANISINA...

MURAT TUNCAY

Fotoğraf: Faruk Ersöz, Zülal Aksoy

İzmir'de, Alsancak da.

Şimdi yerinde yeller esen eski Güzel Sanatlar Fakültesi'nin bahçesinde

Büyük bir olasılıkla bir öğle tatilinde, nasılsa yan yana gelip bir fotoğraf çektirmişiz. O zamanların efsane tiyatro bölümü öğretim elemanları.

İyi ki de yapmışız.. Sonra elden ele dolaşıp internet de de paylaşılan bu fotoğrafta; Özdemir Nutku Hoca'nın sağına soluna yan yana dizilmiş bu kadro'dan kimler dünya değiştirdi, kimler kaldı? Kim kimden önce gitti kim kimden sonra, ne önemi var. Şimdi ne Özdemir Nutku Hoca var. ne Hülya Nutku; ne Mehmet Büyükağaoğlu kaldı, ne İbrahim Armağan. Ne Cem Duygulu, ne Turgay Gönenç, ne, Ahmet Erinanç, ne TalayToktamış, ne de Mustafa Zülâl Aksoy. Füsun Fallovolita İtalya'da yaşıyor, Faruk Ersöz İstanbul'da, Efdal Sevinçli, Bülent Arın ve ben de İzmir de nefes alıp veriyoruz işte.

Mustafa Zülal Aksoy, kardeşimiz, bu giden takımın başını çekecekmiş gibi duruyor bir kenarda, o zamanlar alâmeti farikası olan beyaz pardösüsünün içinde. Ama ilk giden de o oldu gerçekten, bu fotoğrafın içinden. Hayat işte.

Ankara'dan, Özdemir Nutku'nun peşine takılıp ilk gelen genç kadronun arasındaydı Zülal. Pırıl pırıl zekâsı, kaliteli esprileri, iyi sindirilmiş sol kültürüyle, her şeyle dalga geçebilen havasıyla, Özdemir Nutku'nun Tiyatro Kürsüsü'nde bir sahne uygulaması dersi projesi olarak sahneye koyduğu Sermet Çağan'ın "Ayak Bacak Fabrikası" nda oynadığı üç kağıtçı papaz rolüyle sivrilmiş gözüne girmişti Özdemir Hoca'nın. 12. Mart'ın en sert rüzgârları aydınların üzerinde eserken sahnelenen bu oyun daha sonra bir otobüs dolusu kadrosuyla İngiltere'nin York Kenti'nde düzenlenen "York'un 1000. kuruluş yılı, gençlik Tiyatro Festivali'ne beş gün beş gece süren otobüs yolculuğuyla giden; Bir o kadar süreyle de dönen kadronun içinde o da vardı.

Yabancı dili, Asistanlık sınavı için yeterli olmadığından onu Öğretim görevlisi olarak kadroya almışlardı. İki yılda bir çalışmalarına bakılıp sözleşmesi uzatılıp uzatılmayan Akademik yaşama pamuk ipliği ile bağlı bir kadroyla çalışıyordu. İki yılda bir sözleşmesinin yenilenip yenilenmemesi huzursuzluğu vardı içinde ama bekârdı. Aldığı para kendi masraflarına ancak yetiyordu. Önce Talay Toktamış'ın yardımıyla, Göztepe de, sağlığı için hiç de uygun olmayan rutubetli bir bodrum katına taşındı. Sanıyorum ilerde başına çok işler açacak Verem mikrobunu da orada kaptı.

Ankara'dan geldiğinde şeker hastasıydı zaten, Verem de üstüne binince ciddi ölçüde sağlık sorunlarını göğüslemek zorunda kaldı. Başta savma bir hasta değildi. Tedavisiyle ilgili sorunlara her zaman titizdi. Bilgisayar filan yoktu elimizin altında. Raporları, tahlil sonuçlarını büyük bir dikkatle, düzenle dosyalıyor; hastaneye girip çıktıkça bu sonuçları güncelliyor. Doktorlarına durumunu onların diliyle, kayıtlı kuyutlu anlatıyordu.

Daha sonra Bostanlı 'ya, İçinde Mehmet-Serap Büyükağaoğlu, ile Murat-Belgin Tuncay 'ın altlı üstü komşu oldukları apartmanın giriş katına taşındı. Bizlerin de desteğiyle biraz daha iyi koşullarda yaşamaya başladı.

Türk tiyatrosu derslerini üstlenmişti. Çok güzel ders anlattığı söyleniyordu. Öğrencileri çok memnundu. Ne var ki sağlığı sürekli ders vermesine imkân bırakmıyordu. Hem veremdi, hem ileri derecede şekeri vardı. Sonraları onun isteği üzerine sağlık durumu hakkında konuşmak için gittiğim doktorunun ifadesiyle durumu vahimdi : "Arkadaşınız Zülal Bey'in hem veremi hem şekeri var" demişti doktor. "Verem Tedavisi yaptığımızda şekeri azıyor. Şeker tedavisine geçtiğimizde verem'i azıtıyor. Uzun süreli ve çok ciddi bir tedavi sürecine geçmesi gerek, bu da ancak hastane koşullarında sürdürülebilir.

Zülâl bir yandan bu yaman sağlık koşullarını dengelemeye çalışırken çok korktuğu yeni bir sorun daha çıkageldi. Şekeri gözlerindeki kılcal damarlarda kanama yapmaya başlamıştı. Göz damarlarına Lazer tedavisi yapılması gerekiyordu. 1980 'li yıllarda bu tedavi ancak Almanya da Essen kentinde bir hastanenin göz kliniğinde yapılabiliyordu.

Gözlerini kaybetmek ve bir daha okuyamamak paniğini yaşayan Zülal 'i Almanya'ya Essen 'e göndermek gerekiyordu. Ama hiç birimizde gerekli harcamaları karşılayacak bir maddi güç yoktu. Allem edildi, kalem edildi, şöyle bir formül bulundu, Zülâl "Karagöz araştırmaları yapmak" üzere Almanya'ya, Essen 'e görevlendirildi. Zülâl uçağa bindi, Essen 'e gitti. Göz kliniğinin bulunduğu hastaneye gitti Verem ve Göz tedavisi için hemen hastaneye yattı.

1970 li yılları yaşıyorduk. Yurt dışına para göndermek çok dolambaçlı yollarla mümkün olabiliyordu. Essen 'de çalışan bir Türk işçisinin İzmir'de bulunan ailesine toplayabildiğimiz Türk paralarını veriyorduk. Ailesi haber gönderdiğinde Essen 'deki işçi Türk parasının karşılığı Mark'ı Zülal 'e iletiyordu. Bu düzen bir süre çalıştı. Ama tedavi giderek uzamaya, hastane faturaları ciddi boyutlarda kabarmaya başladı.

Hastane faturaları Almanya'da Türk Büyükelçiliği tarafından ödeniyor. Dış işlerinden Dokuz Eylül Muhasebe servislerine iletilen rakamlar üniversitenin sağlık fonlarından kesiliyordu. Ama bu iş giderek öyle bir boyuta yükseldi ki Zülâl 'in tedavi giderleri Güzel Sanatlar Fakültesinin tüm sağlık bütçesini alıp götürmeye başladı.

12. Eylül'ün faşist yönetimi ve yöneticileri iş başındaydılar. Zülâl 'in Almanya görevlendirilmesi iptal edildi. Zülâl göz damarları lazerlenmiş olarak Türkiye'ye döndü. Üniversite üst yönetimi de sürekli hastaneye yatıp çıkan, ders verme görevini sürdüremeyen bu öğretim görevlisinin sözleşmesini yenilemedi.

O sıralarda Ankara'da Devlet Tiyatroları genel müdürü olan Turgut Özakman ilgilenmeseydi Zülâl sağlıksız ve işsiz olarak ortada kalacaktı. Özakman hoca'nın ilgisiyle Zülâl Ankara'da Devlet tiyatrosu dramaturglarından biri olarak göreve başlayabildi.

Birlikte çok keyifli zamanlar yaşadığımız yıllardı o yıllar. Öğretim kadromuz gençti, iyi anlaşıyordu. Özdemir Hoca bizi akademik gelenekler konusunda eğitmeye çırpınıyordu. Zaman zaman bizim genç kadroyu kendi odasında toplantıya çağırıyor; çeşitli konularda bilgi veriyor, uygulamamlar yaparak genç hoca kadrosunu akademik gelenekler konusunda eğitmeye çalışıyordu. Zaman zaman bunaltsa da onun bu bitmez tükenmez uyarılarını dinlemek durumundaydık.

Yine böyle bir toplantı için yaklaşık 15 kişiye ulaşan kadroyu odasına toplamıştı. Yan yana dizili sandalyelere oturmuş mevlit dinliyormuş gibi hocayı dinliyorduk. Hoca odasının üç duvarına yayılan kitaplığını yeni boyatmıştı. Sandalyeler boyalı kapaklara değmeyecek kadar öne konulmuştu. Ama hoca işini sağlama alıyor. Yerli yersiz sandalyesini oynatanı hemen iskemlesini öne çekmesi için uyarıyordu. Ne zaman içimizden biri bir şey söylemek için söz alsa hoca sözünü kesiyor, sandalyesini öne alması için uyarısını yapıştırıyordu.

Bu iş üç beş kez tekrarlanıp tadı iyiden iyiye kaçmaya başladığı sırada Zülâl birden konuşmaya kalkan arkadaşın lâfını bitirmesine fırsat vermeden sözünü kesti. **"Usûl hakkında söz istiyorum"** diye bağırdı.

Akademik görgü öğretiminde yeni fırsatı yakalayan Hoca hemen yeni bir açıklamaya başladı: "*Bakın arkadaşlar, bir toplantıda usul hakkında söz istendiğinde bu önemli bir uyarıdır. Bütün konuşmalar kesilir. Usûl hakkında söz isteyene söz verilir. Onun uyarısı görüşülüp karara bağlandıktan sonra toplantı kaldığı yerden devam eder*" dedi ve sözü söz isteyen Zülâl'e verdi."*Söyle Zülâl*" dedi. "*Usul hakkında söz istediğine göre söz senin*"

Zülâl ayağa kalktı. Ciddi ve kendinden gayet emin bir tonda konuştu : "Arkadaş sandalyesini biraz öne çeksin"… Çok zeki, cesur, medeni cesareti yüksek bir arkadaşımızdı.

Biz Zülâl'e doyamadık. Öğrencileri doyamadı. İzmir de ki kısa süren hocalığı sağlığının peşinde koşturmakla geçti. Çok güzel şeyler yazabilirdi; kafasından geçenleri araştırabilirdi. Olamadı işte.

Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde, öğrencilik yıllarında, Fikir kulüpleri federasyonu olarak bilinen Türkiye Üniversitelerindeki en önde gelen sol hareketi içinde aktifti. Sırasında o yıllardan söz ederken öz eleştirisini de ihmal etmez ortaya koyardı.

"Bizim o zamanlardaki yarım yamalak solculuğumuzdan hiçbir şey olmazdı., Olmadı da zaten" der. "Neden?" diye soranları şöyle yanıtlardı

"Sol bir bilim, bir umman" dedikten sonra şöyle devam ederdi. "Sen, Türkçeye çevrilip basılan; bizim FKF de (Fikir kulüpleri federasyonu) elden ele çılgın gibi okuduğumuz ilk kitabın ne olduğunu biliyor musun?

"Hayır" diyene devam ederdi.

Türkçeye çevrilen ilk sol kitabın adı "EKONOMİ-POLİTİĞİİN ELEŞTİRİSİNE KATKI". "EKONOMİ POLİTİK" koca kitap. Duruyor, çevrilmemiş. "EKONOMİ- POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİ" de onun kadar var. O da çevrilmemiş. Üşenilmiş. "EKONOMİ POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİNE KATKI" ince olduğundan o çevrilmiş. Biz de Ekonomi politik" i; Ekonomi Politiğin eleştirisi" ni bilmeden "EKONOMİ-POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİNE KATKI" yı okuyup Sol kültürü yarım yamalak öğrenmeye çalıştık. Sonra da böyle oldu işte" derdi rahmetli.

Mustafa Zülâl Aksoy'u kaliteli esprileri, aydınlatıcı geliştirici tartışmaları yüksek kültür birikimi ile rahmetle, hasretle anıyoruz. Işıklar içinde yatsın .

ZÜLAL AKSOY'U ÖZLÜYORUM

HALUK IŞIK

İzmir Devlet Opera Balesi'nin o zamanki görünümüyle meşum koridorlarındayım, 40 yıl öncesindeyim şu an. Okuldan mezun olmuşum, işsizim, evliyim, iç güveysiyim, sinema salonları süpürmekten fabrika bahçelerinde temel kazmaya, badana boya işlerinden pazarlama çantamla İzmir kazan ben kepçe dolaşmaya, bin yere girip çıkmaktayım. TRT'ye radyo oyunları yazıp üç kuruş kazanmanın derdindeyim, ah ki bir oyunun yanıtı iki ayda zor gelmekte. Benzer durumdaki arkadaşlarım gibi, Devlet Tiyatrosu sınav açacak mı, bilmiyorum ve bekliyorum. Bir yandan da 12 Eylül'ün faşist ikliminde, ne yapılabilir, nasıl direnilebilir diye düşünmekteyim, düşünmekteyiz. Uzatmayayım. Bir gün okuyup işittik ki İzmir Devlet Opera ve Balesi için "dramaturg" sınavı açılmış. Katılmayıp da ne yapacağız? Ama bir sorun var, biz tiyatro bölümü mezunuyuz ve "opera ve bale dramaturgisi diye bir ders görmedik. Hele ben, müziği çok sevmeme ve hayatımın vazgeçilmezi olmasına rağmen, ilkokulda flütle "Çanakkale Marşı"nı güç bela çıkarmaktan, Gökçeada Öğretmen Okulunda cüsseden dolayı okul bandosu davulunu yüklenmekten başka müzikle zerre ilgisi olmayan ben, bu sınavda ne halt edeceğim? İşin dans ve bale kısmına gelince, oraya değinmek bile gereksiz.

Bu durum hepimizin ortak sorusu ve sorunu, biliyoruz. Herkes "Benim burada ne işim var?" sorusunu düşünmemeye çalışıyor. Müzik ve bale bölümlerinde de bildiğimiz kadarıyla "dramaturgi" dersi verilmediğine göre, bakalım sınavda müzik mi, dans mı yoksa "dramatik metnin ve sahnelemenin çimentosu" dramaturgi mi göz önünde tutulacak, bakacağız. Sınav koridorlarının muhabbeti, rivayeti, dedikodusu hiç bitmez. "Alınacak kişi" bellidir diye başlayan, sınav salondan sapsarı çıkanları sıkıştırmakla süren, umutsuzlukla rekabetin keskinleşmesine uzanan bir bataklık içinde çırpınan, çaresiz balıklardan başka bir şey değiliz. Bu arada okulumuzdan bir mezunun binaya girdiğini, yanında iki kişiyle birlikte uzaktaki geniş merdivenden yukarı, İzDOP'un Olimpos katına çıktığını görüyoruz. Bu işin sonu zaten belli mi yoksa? Umutsuzluk ve düş kırıklığı çöküyor üstümüze. İçimizden kimileri, sınavı beklemeden "Bu iş belli oldu" diyerek gidiyor. Haklı olduklarını öğleden sonra anlayacaktık. Ben de biliyordum ki, bu maçta adalet olmayacaktı. Bu maçın sonucu belliydi. Kalkıp gitsem mi, kalıp nasıl yenileceğimi görsem mi diye düşünürken, sınav salonuna çağrıldığımı işittim.

Yıllar sonra kuruluş yıldönümlerinin yazarlığını ve yönetmenliğini yapacağım, toplantılarında konuşacağım, üstüne çökmeye çalışanlara karşı direnişlere ve basın açıklamalarına katılacağım bu mücevher kutusu, o gün beni yutmaya hazırlanan gayya kuyusu gibiydi. Loş, karanlık, ağır bir atmosfer ve "Sen niye geldin?" der gibi bakan, her türlü umudu çöpe atmanın yorgunluğuyla bunalmış seçiciler kurulu… Yürüyüp önlerinde durdum. Arkamdaki Elhamra sahnesi devasa bir kale, ben eli kolu bağlanmış bir kaleci gibiydim. Sahaya girmiştim ve skor tabelası maça 5-0 mağlup başladığımı yazıyordu. Üç beş sıradan kimlik sorusuna sinmiş bıkkınlık, her şeyi anlatıyordu. Ama yok, sonuç şimdiden belli olsa da, yüreğimin köşesindeki küçük bir umut kırıntısı, "Çık git buradan!" diye seslenen beynimi susturdu. Her soruya yanıt verecek, Konak'tan Üçkuyular'a yüz geri dönerken, hiç olmazsa bununla avunacaktım.

"Bildiğin bir sanat akımını anlat bakalım!" Sorunun da, soranın da dramaturgisi netti: "Laf olsun diye soruyoruz. Biz kararımızı çoktan verdik. Uzatıp da kafamızı şişirme. Zaten senin ne işin var ki burada?" Birden içimden bir gülme geldi. Sistem benim ve benim gibilerle alay ederken, bize düşen boyun büküp himmet beklemek olmamalıydı. Ne yapabilirim diye düşünürken, gözümün önüne ince uzun bir yüz, gözbebekleri ışıldayan ve derinlerden bakan bir çift göz, uzun saçlarını düzelten kemikli eller, her daim şık duran ince uzun beden ve "devrimci" bıyıklarının arkasından tok ve sabah gevreği kıvamındaki sesiyle umut saçan biri belirdi. O benim, bizlerin Zülal Aksoy'u, Zülal Hocamızdı. "Başla!" dedi usul ve çelebi sesiyle: "Sahne senin!". Başladım. Hayatımın en keyifli "intikamlarımdan" (!) biri, hocamın "Çağdaş Türk Tiyatrosu" dersinde mükemmel biçimde öğrettiği bir akımı anlatmakla var olacaktı: "Tiyatroda Popülizm ve Cevat Fehmi Başkut"! Övünmek gibi

olmasın, bu dersin her sınavından 100 tam not almıştım.

Kadim oyun yazarımızın herhangi bir oyunu operaya ve baleye uyarlandı mı, uyarlanacak mı, bilmiyorum. Böyle bir girişimin yazarı-dramaturgu olmayı ne isterim. Ama bildiğim bir şey var ki, Cevat Fehmi Başkut bir opera ve bale sahnesinde, o günkü kadar uzun yer almamış, hakkında konuşulmamıştır, konuşulmayacaktır.

15, 25, 40, 65… Dakikalar uzuyor, ben anlattıkça açılıyor, seçiciler kurulunun "Tamam, yeter, anlaşıldı!" gibisinden araya girmelerine aldırmıyordum. Her kesme teşebbüsünü, "Hayır anlatmam gerek, bu benim geleceğim" gibisinden çalımlarla atlatıyor, arkamdaki Elhamra Sahnesi derler karanlık kaleyi, gol atılamayacak kadar daraltıyordum. 90 dakika ve uzatmalarına kadar anlattım, anlattım… Anlattıklarımın, dinleyenlerde kuşkusuz bir karşılığı yoktu. "Paydos"tan "Harput'ta Bir Amerikalı"ya uzanan yapıtları hakkında da, Cevat Fehmi Ustanın ne yapmaya çalıştığı hakkında da, Zülal Hocanın "Popülizmin hayattaki ve toplumdaki karşılığı" üstüne görüşleri hakkında da elbette en küçük fikirleri yoktu. Maç bitmiş, şeref golümü atmıştım. Skorda mağlup, yüreğimde galip gelmenin ferahlığıyla çıktım gittim salondan. O sırada, biz aşağıda anasını bekleyen ördek yavruları gibi bekleşirken, usulca yukarıya tırmandırılan arkadaşımızın işe giriş muamelesi başlamış olmalıydı. Ki sonradan, aynen böyle olduğunu öğrenecektik. O arkadaşımız, sonradan kentte güzel işlere de imza attı ama opera-bale dramaturgisini nasıl başardı bilemem. Tıpkı oralardaki dramaturg arkadaşlarımın broşür hazırlamanın ötesinde ne yaptıklarını bilmediğim gibi. Bu benim cehaletime kalsın. Neyse. Konak'tan Üçkuyular'a kadar bildiğim bilmediğim tüm "klasik" ve "opera-bale" ezgilerini, körfeze doğru ıslıkla çalarak yürüdüm.

Ama tarihe not düşmek adına bir şeyleri yazmam gerekiyor. Bir gün gelecek, o seçiciler kurulunun başkanı benden İzDOP'da sahnelenmek ve kendisi oynamak üzere, tek kişilik oyun yazmamı isteyecekti. Gün gelecek TOBAV İzmir Başkan Yardımcısı olarak, opera ve bale emekçilerinin de örgütlenmesi için çalışacak, Uluslararası İzmir Festivalinin açılış oyununun ("Smyrna'dan İzmir'e 5000 Bin Adım-Anımsamalar", Tepekule Höyüğü, 2000) yazarı ve yönetmeni olarak İzDOP'lu arkadaşlarımla ter dökecektim ve büyük ses getirecektik. Ne günler…

Umarım bıktırmadığım bu uzun girişin de, yazının sonrasının da "kahramanı", öğretmenin, yoldaşım, ağabeyim Zülal Aksoy derler bir yiğit adamdır.

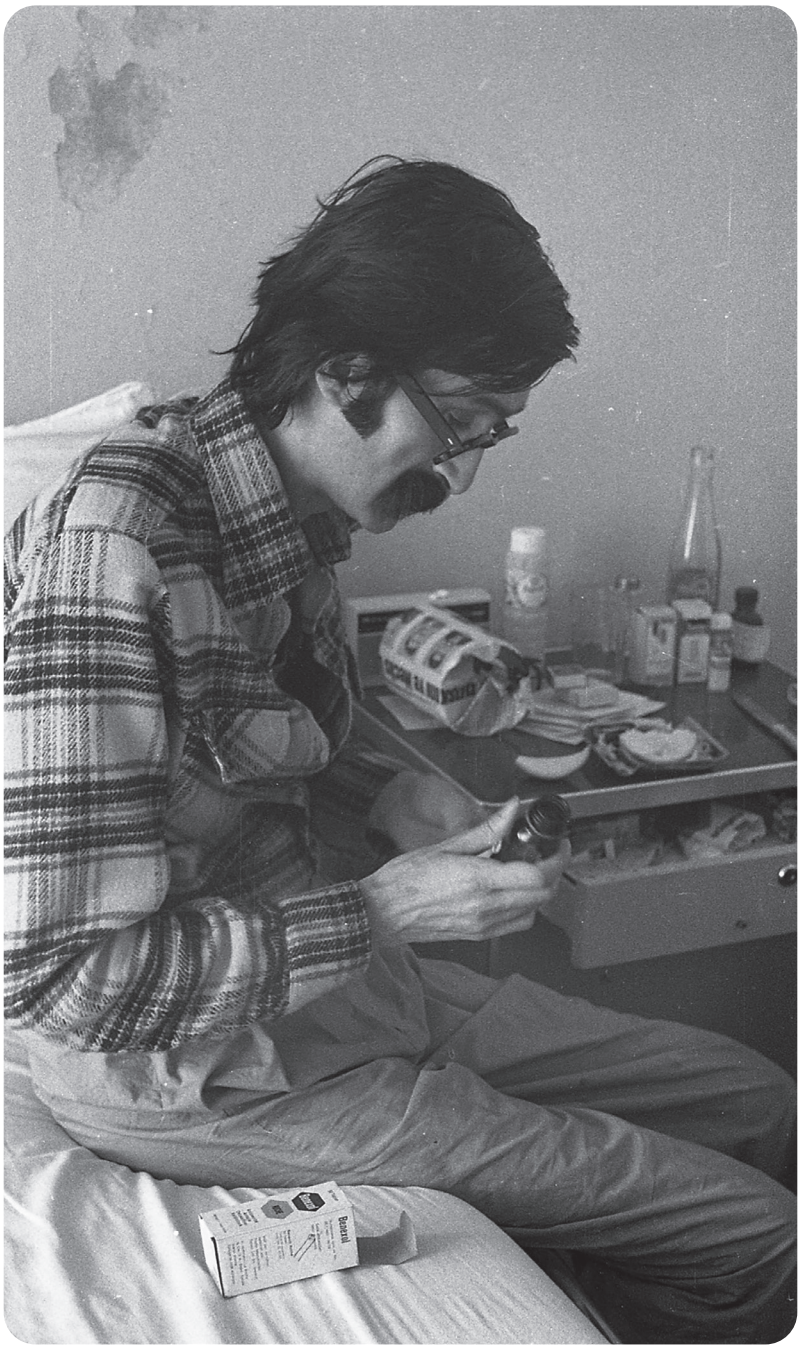
DEÜGSF, bu ülkenin akademik sanat eğitiminde devrimsel bir başlangıç özelliği taşır. Önce EÜ bünyesinde kurulmuş, DEÜGSF'ye dönüşmüş ve bugünlere gelmiştir. O dönemin öğrencileri, "Biz iki üniversitede birden okuduk" meali, şaka yollu hava atmaktadırlar.

Devrimsel bir başlangıç belirlemesi, boşuna değildir. Sanatın hemen her türü için birbirinden ayrı fakülteler-bölümler açılmışken, ülkemiz tiyatro eğitimi yalnızca "oyunculuk" ve "kuram" üstünden yürürken, bizim bölümümüzde tiyatro sanatının her dalının (dramatik yazarlık-oyunculuk-sahne tasarımı) ayrı ayrı eğitimle, aynı çatı altında ve organik bütünsellik taşıyan bir anlayışla verilmesine dönüşmesi, bir ilktir. Öteki bölümlerin kurucularını saygıyla, bizim bölümümüzün kurucusu Prof. Dr. Özdemir Nutku'yu minnetle ve bir çocuğun babasına duyduğu sevgiyle anıyorum. Onlar DEÜGSF'yi yaratan, ülkemiz sanat eğitimine yön veren öncüler ve kurucular olarak tarihe yazılmışlardır.

Özdemir Hoca, inanılmaz bir kadroyu toplamanın yanında, sanat eğitimi hakkında hiçbir bilgisi olmayan üniversite senatosunda –kimi zaman iskemle üstüne çıkıp haykırarak- böylesine bir yapılanmayı gerçekleştirmiştir. "Sanat Eğitiminin Yıldızlar Topluluğu" ya da "Milli Takımı" olarak nitelediğim bu "kadro"da kimler yoktu ki? Turgut Özakman, Suat Taşer, Faruk Ersöz, Gökhan Erçura, Murat Tuncay, Hülya Nutku, Ahmet Erinanç, Cem Duygulu, Talay Toktamış, İbrahim Armağan diye başlayıp, konuk olarak gelen nice değerli adla zenginleşen bu "rüya takımı" içinde, Zülal Aksoy hocamız da çok özel bir yere sahiptir.

Yarattıkları atmosfer o kadar kucaklayıcı ve birleştiriciydi ki örneğin, dönemin koşullarında farklı fraksiyonlarda birbirimizi hırpalarken, bölümümüzün sahnesi olmadığı için bir yıllık boykotu eksiksiz göze alan eylem kardeşliğinde buluşmamızı sağlamıştır. O sahne, bu eğitim kadrosu ve öğrencilerinin imecesiyle yapılacak, adı "Suat Taşer" olacak, ah ki korkunç bir vefasızlık ve öngörüsüzlükle bugün anılara karışacaktı. Yaşadım, yoksulluğun çaresizliğinde ne yapacağını düşünürken, Özdemir Hocanın gelip yemekhane sırasından seni çıkarması, "Oğlum senin sorunun varmış" demesi ve sonra sana burs verecek kişiler ya da kurumlar araması sıradan olaylardandı. Maaşlarını aldıkları gün eritirlerdi, çünkü ihtiyacı olan öğrencilerine dağıtmış olurlardı. İlk kez akademik kimlikle verilen derslerin kaynakları, kitapları yokmuş, olsa da kim

nasıl alacakmış, ne beis! O müthiş eğitim kadrosunun kitaplıkları kişisel olmaktan çıkıp, hepimizin ortak malına dönüşmüştü. Bugün, o yıllarda bölümde okuyanların evlerinde, hocalarımızdan alınıp geri verilmesi unutulmuş en az bir iki kitap olmasının nedeni budur. Bugün kaynak kitap konusunda bir sıkıntı yaşanmıyorsa, bunun nedeni o yiğit insanların o günlerde harıl harıl yazdıkları ve çevirdikleri sayesindedir. Açın o günlere ait fotoğraf albümlerini, gözlüksüz bir "hoca" göremezsiniz. Onlar inandıkları gibi yaşayan, yaşadıklarını ve birikimlerini öğrencileriyle paylaşmaktan asla vaz geçmeyen, asistanlıktan profesörlüğe uzanmayı başaranların çabasını birlikte yaşadığımız ve bizden en fazla beş altı yaş büyük ağabeylerimiz, ablalarımızdı aynı zamanda. 12 Eylül'le, YÖK'le, her türlü saçmalıkla aramıza nasıl duvar ördüklerini, zarar görmeyelim diye nasıl çırpındıklarını, bunun için nasıl mücadele ettiklerini de, yakın tanıklarının yazması beklenir. İçlerinden nicesi, dokunmaya kıyamayacağınız o insanların pek çoğu artık yaşamıyor. Ama o günlere dair vefasını, saygısını, minnetini içlerinde taşıyanlar biliyor ki, ölüm onları asla yenemedi, biz oldukça yenemeyecek.

Bugün koşuşturmalarımızın, çalışkanlığımızın ve paylaşma çabamıza şaşıp nedenini soranlar, kuşkusuz şu yanıtımıza da şaşıyorlar: "Ben ömrünü bildiklerini paylaşmak için tüketenlerin, seve seve armağan edenlerin, devrimciliğin sözle havayla olmayacağını kanıtlayanların öğrencisiyim. Onların yanında, benim koşuşturmalarımın, çalışkanlığımın ve bildiğimi paylaşma çabamın hiçbir değeri ve önemi yoktur!"

Zülal Aksoy, işte o yıldızlar topluluğunun üyesiydi. Ötekilerine dair şaşkınlığımız, onda biraz daha yoğunlaşırdı. Bu gencecik adam, nasıl olmuştu da bu kadar olgun ve donanımlı hale ulaşmıştı? Yüz gözlüğe asla izin vermeyen bir samimiyet düzeyini nasıl yakalamıştı? Henüz tanıdığı öğrencilerine, sanki kırk yıllık arkadaşıymış gibi davranmayı, sınıfı birden "arkadaş evine" çevirmeyi ama aynı zamanda sarsılmaz bir disiplinle "akademik" hale getirmeyi nasıl başarıyordu? Bir hoca iki gün görmeyince, kendini nasıl özletiyordu?

Öğrenci/genç psikolojisini anlamak ile pedagojik tutarlılığı korumak ve öğrenciye "önemli olduğunu" hissettirip, saygıyla sevgiyi aynı anda yaşamak ve yaşatmak… Bugün derste, kursta, imza ve söyleşi günlerinde, panel ya da konferanslarda, ne zaman çocuklarla ve gençlerle buluşsam, en arka sırada Zülal Hocayı görür gibi olur, onun derslerde, bahçede, sokakta bizlerle nasıl konuştuğunu, davrandığını anımsar, toparlanırım. Elbette yalnızca Zülal Hoca değildir anımsadığım. Turgut Hocadır, Suat Hocadır ve birini unutsam ötekinin hatırı kalır diğer hocalarımdır. Ama dedim ya, Zülal Hoca bu bağlamda benim için çok özel bir yerdedir.

Kendinden çok söz etmezdi. Ama onu Ankara'dan tanıyan arkadaşlarımız ve sorduğumuzda anlatan öteki hocalarımız sayesinde bilgi kırıntılarına sahiptik.

Katıksız bir devrimciydi, bir mücadelenin içinden geliyordu. Ankara Çağdaş Sahnenin o günlerdeki efsane adlarından biriydi. Umuyor ve diliyorum ki, öteki sayfalarda ondan söz eden dostlarımız sayesinde, yaşam öyküsü hakkında daha geniş bilgiye ulaşacağız.

Onun hakkında yapılmış şu saptama, sanıyorum Özdemir Hocaya aittir: "Bedeni beynine ihanet etmiş adam…"

Zülal Hocayı tanıdığımız günden yitirdiğimiz güne, sağlık sorunlarıyla baş etmek savaşıyla da anımsıyorum. Ama bir gün sızlandığını görmedim. Ruhu ve duruşuyla yaşamı ve insanı ve yeryüzünü en derin-en yüksek-en geniş "görmeyi" başaran o yiğit insanın gözleri, giderek zayıflamaya başlamıştı. Ama o bunu da şakaya boğuyor, kendisiyle ve yaşamla dalga geçiyor, her konuşmamıza adımızla başlamamızı söylüyordu. O konuşmaya başladığında, sınıfta çıt çıkmazdı. Her dersi, ders olmaktan çıkarıp, yaşamın ve sanatın harmanlandığı bir felsefe bahçesine çevirmeyi nasıl başarırdı, hala şaşarım!

O sınav yapmazdı. Daha doğrusu sınavı "sınav" olmaktan çıkarır, öğrenmenin ve bilmenin tanımı zor bir parçasına çevirirdi. Gerek kendi derslerinin, gerekse asistan kimliğiyle gözetmen olarak girdiği öteki derslerin sınavlarında, kitaplarımız ve kaynaklarımız sıralarımızın üstüne açık olurdu. Sonradan anlayacaktım, o derslere ve sorulara dair sizde bir şey yoksa önünüzde değil kitaplar, Bergama Kitaplığı konulsa, siz hiçbir soruya istenen yanıtı vermezdiniz. Çünkü o sorular sizden, ezberlenmiş yanıtlar değil, irdeleme ve yorumlama ve sizi anlatacak çıkarımlar bekliyordu. Zülal Hoca, kitapların açık olması bir yana, soruların içeriklerine dair konuşur, sorulara yanıt verir, sınavı yeni bir derse çevirir, sonra da sizi sizle başbaşa bırakırdı.

Alsancak'taki okulumuzun –Nasıl kıydınız o tarihe?!- alt kattaki bahçeye bakan bölüm toplantı odasında, hem de Özdemir Hocanın dersinden sınavdaydık. Gözetmenimiz Zülal Hocaydı. Yine kitaplar açıktı, yine Zülal Hoca o gümbür gümbür sesiyle anlatıyor, alışılmış sınav sistemini paramparça ediyordu. Derken, Özdemir Hocanın kızı, şimdilerin çalışkan oyuncusu sevgili kardeşim Zeynep –sanıyorum o sırada altı yedi yaşlarındaydı- tüm afacanlığı, bilmişliği ve özgüveniyle başını pencereden içeriye uzattı: "Sizi babama söyleyeceğim. Hepiniz kopya çekiyorsunuz!" Başımıza ve hocamızın başına geleceklerin korkusundan kalbimiz duracak gibi oluyordu ki, Zülal Hoca gözlüklerinin üstünden Zeynep'i süzdü ve sakince dile geldi: "Zeynep! Ben çocukları çok severim, özellikle kızartmasını!" Zeynep dehşetle kaçtı, biz kahkahalara boğulduk, Zülal Hoca bizi "ciddiyete" davet etti, sınav kaldığı yerden sürdü. Zeynep olup biteni Özdemir Hocaya söyledi mi, bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey var, Özdemir Hoca başta olmak üzere, fakültede kim var kim yok, Zülal Hocaya çok farklı bakar ve davranırdı. Bu saygınlığı nasıl yaratmıştı, kaç kez tanık olduğumuz gibi, iki sözcükle karşısındakini nasıl ikna ederdi, bu da benim için başka bir muammadır.

Kimi zaman zorlandığını, bedeninin ona acı çektirdiğini görür, üzüntüden kahrolurduk. Hastaneye yatacak hale gelene kadar, Zülal Hoca hep sınıftaydı. Koridorda, bahçede yakalar, kimi zaman gittiğimiz Kordon'daki Venezia'da ya da limanın oralarda adını anımsamadığım o birahanede iki yudum içmesine, kafasını dinlemesine izin vermez, sorulara sorular eklerdik. Bir kere olsun "öf" dediğini işitmedim. Yalnızca dersleri konuşmazdık elbette. Siyasetten insanlık hallerine, oradan kırık kalplerimizin aşk hikâyelerine, oradan sistemin ve insanlığın sarakasına geçer, onunla birlikte olma şansını sonuna kadar zorlardık. "Humor" ya da çelebilik nedir? Ben bunu biraz da Zülal Hoca sayesinde öğrendim, öğrendiğimi umuyorum.

Şimdi İzmir'de, soğuk bir Aralık sabahının 5'inde bunları yazarken, Zülal Hocamı yeterince anlatamadığımı biliyor, bu öykünün eksiklerini gidermek için yardım etmeyen belleğime kızıyorum. Derginin sayfalarını zorladığımın da farkındayım. Eksik bıraktıklarımı, öteki kalemlerin tamamlayacağını biliyorum.

Bir ambulansın hayatı yırtan siren sesi var bu öykünün sonunda. Soğuk bir hastane odası var. Sonra… Sonra "Ölüm, adın kalleş olsun!" çığlığı var.

Her zaman tiril tiril takım elbisesi, upuzun boyu, inceliği kararlı bir duruşla buluşturan sesi ve üslubu, hayatlara güneşler armağan eden zekası ve harika hocalığıyla "idol" kavramını yeniden tamamlayan, adam gibi bir adam var. Bir de asla unutmayacak kalbim.

Zülal Aksoy gibi insanlar, bizimle kalabilmeyi başardığı, ölümü yendiği için dönüyor bu yeryüzü. Şimdi onları ve bıraktıklarını hak etme ödevi bizdedir. Bunları anımsattığı, içimizi dökme ve saygı duruşu olanağı tanıdığı için Yeni Tiyatro Dergisine, emekçilerine, Erbil ve Sema kardeşlerime teşekkür ederim.

Büyük hatır ve hatıranız önünde minnetle, sevgiyle, saygıyla ve hasretle eğiliyorum Zülal Hocam.

AYVALIK BELEDİYE TİYATROSU'NDAN BEYİN HİZASINDA BİR OYUN "SABAH OLMADAN"

HAYRETTİN FİLİZ

6 Mayıs 2022 günü, Erkan Cılak'ın yazıp yönettiği "Neyzen Ya Yaşıyorsa?" adlı oyunla, Türk tiyatrosu tarihine eklenen Ayvalık Belediye Tiyatrosu, ikinci oyunu "Sabah Olmadan" ile gövde gösterisi yaptı.

Günümüzde çok da uzun ömürlü olmayan onlarca tiyatro topluluğunun aksine; tiyatronun bilimsel verilerini çağdaş sahneleme teknikleriyle sentezleyerek, elde ettikleri sonuçları kendilerine rehber edinen Ayvalık Belediye Tiyatrosu'nun teknik ekibi ve heyecanlı oyuncuları, seçtikleri ikinci oyun ile dosta-düşmana; ilkeleri ve felsefesi olan, değişen rüzgâra göre eğilip bükülmeyen, magazinden uzak, atölyelerden korkmayan bir repertuvar tiyatrosu yaratmak istediklerini ilan eder gibiydiler.

Hayrettin Filiz'in yazdığı "Sabah Olmadan", ilk olarak 16-17 Aralık 2022 tarihlerinde, Ayvalık Nejat Uygur Sahnesi'nde, genç yönetmen Fatih Elgay'ın rejisiyle sahnelendi. Genel Sanat Yönetmenliği'ni Erkan Cılak'ın yaptığı oyun, her yaştan 19 oyuncu ile seyirci önüne çıktı.

Sentez Tiyatrosu Denemeleri

İkinci Dünya Savaşı sırasında, bir kiliseye tutsak edilen toplumun değişik kesimlerinden savaş mağduru kadın-erkek birçok insanın kişisel hikâyeleri üzerinden şekil alan tek perdelik oyun 78 dakika sürüyor. Andrey Sokolof, Vlademir Şerkof, Deli, Büyükanne, Çocuk, Rahip, Gavrila, Lagarführer ve Nöbetçi rolleri üstüne kurulan oyunun en ilgi çeken yanı; hem simgesel, hem göstermeci, hem de benzetmeci tiyatro tekniklerinin ustaca iç içe örülerek sahnelenmiş olması… Oyun metninin, Özdemir Nutku'nun deyimiyle "aktör oyunu"

"Sabah Olmadan" ekibi toplu halde (17 Aralık 2022)

gerektirmesi, savaş psikolojisinden uzak amatör oyuncuların, oynadıkları rolün duygusal analizlerini yaparken çektikleri zorluk ve ülkemizde son 40 senedir gün be gün azalan, araştıran/sorgulayan/oyuna katılan seyirci erozyonu düşünüldüğünde; Ayvalık Belediye Tiyatrosu'nun ortaya koyduğu iş, gerçekten beyin hizasına yakın ve hasret kaldığımız soylu bir iş olmuş. Kaostan zehirlendiğimiz günlerde teatral sentezin örgütlü/buluşturan ve umut veren lezzetine ulaşılmış… Replikleri yel, alkışları sel olsun.

Cesur Bir Reji / Oyun Önü Oyunu

Aldığı bileti görevliye göstererek sahneye girmeye alışkın olan son dönem seyircisi için ilk şaşkınlık, fuayede başlıyor. Ayvalık Belediyesi Kültür-Sanat Danışmanı da olan Erkan Cılak'ın, üstünde Nazi üniformasıyla fuayede sert ve emredici bir sesle seyirciyi sıraya sokması, fuayede bekleyen seyircinin, demir parmaklıklar arkasında hiç konuşmadan seyirciye bakan yüzleri maskeli oyuncuları görmesi yetmezmiş gibi, fona verilen sinir bozucu yüksek sesli müzik yayını; seyircide şaşkınlık yaratmışken… salona girmeden bir şaşkınlık sınavı ile daha sinirleri sınanıyor seyircinin: Yüzleri ezilmiş cansız mankenler, kopmuş kol-bacaklar, her yerde faşizmin simgesi gamalı haçlı bayraklar, sağa sola savrulmuş paçavralar ve ayakkabı birikintilerinin arasından geçirilerek salona alınıyor izleyiciler. Belli belli, besbelli ki; oyunun rejisini ve dramaturjisini hazırlayan ekip, "Sabah Olmadan" üzerinden anlatacakları insanlık dramına hiç kimsenin seyirci kalmasını istemedikleri için bu "oyun önü oyununu" metne ustaca eklemişler. Fuayede başlayan teknik gösterinin son derece önemli bir işlevi olduğunu, oyunun sonunda anlıyoruz: Hem merak ögesi hep diri tutuluyor, hem de katmer katmer iç içe geçmiş farklı ve asla biraraya gelmez sanılan birkaç sahneleme tekniği öylesine ustaca işleniyor ki oyuna; başı dönen seyircinin oyunu izlemekten başka şansı kalmıyor.

Dikkatlice Bakıyor musunuz?

Aynı zamanda kumanda odasını da yöneten Yönetmen Fatih Elgay, ışıklar kararıp, oyunun başladığı ilk anda seyircinin birikmiş ve gerilmiş dikkatiyle düello eder gibi, simgesel ve yoğun bir mizansenle başlıyor oyununa. Bir çeşit hodri meydan çekiyor dikkati gerilenlere! Önce acı içinde bağrışarak sağa sola koşuşan insanların çaresizliğini izletiyor seyircisine, egemen ışık stroplıght

denilen pırpır ışık, ardından sorgulayan/tehdit gibi bir soruyla merak ögesini tavana yükseltip bağlıyor oyunun girişini: "Dikkatlice bakıyor musunuz?"

Girişteki sembolik sahneleme tekniği, bir dakika sonra ilkel sesler ve bedenin bağımsız salınımıyla Grotowski'nin "öztiyatro" dediği bir hal alıyor. Seyirci yokmuş gibi, her şey o an gelişiyor gibi… Ardından maskeli oyuncularla, kavga sahnelerinin gerilimini yükseltmek için çalınan davullarla neyin ne olduğunu anlamaya, yabancılaşma efektini sindirmeye çabalarken, torunu öldürülecek Büyükanne oyuncusundan öyle bir ses tavrı alıyoruz ki; o ses, ne kadar direnmeye çalışsak da, tam da en acıyan yanımızla özdeşlik kurup, içimize işliyor. Hani oyunun yönetmeni, bu noktadan ısrar etse; acıma ve korkularımız üzerinden bir ruh arınması/boşalması (Catarsis) bile yaşatabilir seyircisine diye düşünmeden edemiyorum. Ancak oyun, teatral zekânın gövde gösteri üzerine kurulduğu için, sentez tiyatrosu olduğunu hiç unutmayan bir iç içelikle sürüyor. Örneğin; oyundaki bir oyuncunun diğerini boğması ya da Lagarführer'in Büyükanne'yi infaz ettiği sahne, karanlıkta ve teknikle çözülüyor. Şöyle düşünüyor seyirci: Bu oyun bana ayna tutuyor. Kendimle yüzleşmeye hazır hale gelmek için, elimizden çekip aldıkları insanın yüceliğine dair evrensel değerleri ve barışçıl ilişkilerin egemen olması için üstüme düşeni ne kadar yapıyorum sorusuna yanıt bulmak için bu kısa kararmalar aslında benim için bir düşünme aralığı!

Uyguladığı çoğul tekniğe karşın, bu hesaplaşmadan korkan, bu yüzleşmeyi göze alamayanlar ya da aklını zorlamak istemeyenler için de bir yüklemesi var yönetmenin; yazarın metnindeki final repliğini öne çıkaran bir mizansenin altını çizmek!

- *Babam demişti ki bana; "Yerdeki* ölü öcünün alınmasını istiyor. Öcünü sen alacaksın." … İyi de, ben kimden öc *alacağımı bilmiyorumki? … Yani kimi öldürmeli, nereden bileyim? Asker işte, Almanlar ya da bizimkiler… Kimden öc alınmalı?*

- *Kendimizden dostum… en çok kendimizden. Bu savaşı çıkaran biz değil miyiz?*

- *Anlayamadım, hiçbir zaman anlayamadım, bir insan kendisinden nasıl öc alır? Az önce dışarıda insanları vurarak, kimden öc aldılar?*

Hayrettin Filiz'in daha önce oynanmamış nadir oyunlarından biri olan "Sabah Olmadan", Yönetmen Fatih Elgay'ın rejisinde bazı değişikliklere uğramış. Örneğin, tutsak edildikleri kiliseden dışarı çıkan her oyuncunun öldürülmesi üstüne kurulan metinde, Fatih Elgay, "Çocuk" rolünü oynayan oyuncusunu öldürmüyor. Oyun sonrası yapılan değerlendirme toplantısında, yazarının da övdüğü bu reji katkısında; yönetmen "Çocuk" oyuncusunu, salondaki izleyicilerden birine teslim ederek, onu korumasını istiyor. Burada yönetmenin -elbette korunmasını istediği-, "Çocuk" rolü üzerinden umuttur. Bunu salona oyun izlemeye gelen birine yüklemesi de, anlatılanlara seyirci kalınırsa, yarın sıra senin de çocuğuna gelir demekten başka ne olabilir ki?

Oyunun Teknik Künyesi

Oyunun işlevli ve göz kamaştıran dekorlarıyla, çarpıcı afişini Figen Akbulak tasarlamış. Oyuna çok şey katan ve çok başarıyla uygulanan ışık tasarımını ise Cemal Baykal yapmış. Kostümler için İzmir Opera ve Balesi omuz vermiş çalışmaya. Ayvalıklı lise öğrencisi genç ressamlar, kilisenin içinde kullanılan tabloları çizmiş. Marangozhanenin personeli geceyi gün etmişler, yetiştirmişler dekoru. Daha kim bilir kaç kişinin emeği buluşmuş bu oyunda. Anmayı unuttuklarım varsa affetsinler. Hepsi sağ olsunlar, var olsunlar.

Oyuncular

"Sokolof" rolünde (Hakan Urul) yıllardır sahnede olduğunu hissettiriyor. Gerek repliklerindeki temiz ve anlaşılır düzey, gerekse diğer oyuncular ve cansızlarla ilişkilenme konusunda göz dolduran bir oyunculuk sergiliyor. Sahne dikkati bir an bile dağılmadan serisini tamamlıyor ve -gözümden kaçmayan bir ayrıntı olarak not düşmeliyim- oyunun selamında bile hâlâ titreyen eliyle rol tavrından çıkmıyor. Kolay bir şey değildir bu! (Ayvalık Belediye Tiyatrosu'nun ilk oyunu olan, Erkan Cılak'ın "Neyzen Ya Yaşıyorsa?" oyununda defalarca seyrettiğim Hakan Ağabey, beni çok şaşırtan bir oyunculuk koydu ortaya. Mayıs 2022'den beri her ne yaptıysa devam etmelidir. Tadından yenmez bir oyunculuğa erişmesi, tiyatro seyircisine armağan olacaktır çünkü.)

"Deli" rolünde Sezin Uygun, ilk kez izlememe karşın, oyun sonrası bana "bu oyuncu sahnede kalmalıdır" dedirtti. Kuşkusuz Yönetmen Fatih Elgay'ın Sezin ve diğer oyuncular üstündeki reji yüklemeleri ve oyuncu sosyolojisini hazırlama konusundaki emeğini düşünmeden edemiyorum ama Sezin Uygun'un, üstüne koya koya giderse, muazzam bir takımın, vazgeçilmez bir parçası olacağını görmesi çok uzak değil… Diğer "Deli" oyuncusu Sinan Çalğın da, en az Sezin kadar başarılı bir oyunculuk koydu. Olağanüstü mimikleri ve seyirciden esirgemediği sesiyle, oyunun dramaitik

yapısının en önemli taşlarından biri olduğunu gösterdi. Diksiyon konusunda biraz daha çalışırsa, tutkusundan öte, güçlü sahne tutuşuyla da ilgi çekecek bir oyuncu olması yakındır. Biri kadın, diğeri erkek oyuncu tarafından yorumlansa da; rolün hiçbir kayba uğramaması, -hakkını yemeyelim- oyunun yönetmeni Fatih Elgay'la başlayan doğru bir hikâyenin, doğru bir ağız tarafından anlatıldığı, doğru kulaklar tarafından duyulduğu; dolayısıyla gerçek bir takım oyununun başarısı olduğunu düşünmeme neden oldu benim. Hepsini gözlerinden öpüyorum.

Oyunun olumsuz tipi Gavrila (Deniz Gündoğmuş), hep birlikte bir kiliseye hapsedilmiş diğerlerinden farklı olarak, nedenini sonradan öğrendiğimiz bir saldırganlıkla, yaşama tutunan; arkadaşını Nazilere vererek, kendi canını kurtarmaya çalışan bir haini oynuyor. Oldukça iyi bir oyunculuk koyan Gavrila, tek perdelik oyunun monotonluğunu kırmakla görevlendirildiğinden olsa gerek, sahnenin bir ucundan öbürüne adımlamadığı tek bir nokta bile kalmıyor. Ağzındaki repliğin duygusunu çok iyi çalıştığı, hırçın ve sinir bozucu jestlerinden belli! Daha önce "Sacco ile Vanzetti" oyunundaki muhteşem performansından hatırladığım "Şerkof" oyuncusu (Bahri Alper Uçar) tarafından boğularak öldürüldüğü sahnede, neredeyse seyircide yaprak kıpırdamaması beni epey düşündürdü. Hain bile olsa, birinin ölümü karşısındaki bu duyarsızlık, toplumun geldiği duygusal seviye adına utanç verici bir kayıt düşürdü kafama… Birinin ölümünün bu kadar "sıradan olması", savaş psikolojisinde bile kabul edilmemeliyken, sözümona barış günlerinde bunun seyirci tarafından "derhal kabul görmesini" nasıl açıklayacağımı bilemedim.

Oyunculuğu göz dolduran Alper'in (ve diğer erkek oyuncuların birçoğunun) oyun için saçlarını kazıtması da seyircinin gözünden kaçmadı. Ayvalık Belediye Tiyatrosu'nda, takım ruhunun yerleşmeye başladığının iyi bir göstergesi olan bu ortak tutum bana şunu düşündürdü: her türlü musibete açık olan topluluk bu bebeklik devresini hasarsız atlatmayı başarırsa, yani topluluk magazine ve cahil alkışına karşı tavrını kazanmayı başarırsa, hiç kuşkum yok ki, seyredenler için vazgeçilmez bir çizgiye ulaşacaktır.

Oyunda "Büyükanne" olarak izlediğim Nur Evren, onca kısıtlı repliğini o kadar doğru bir sesle yorumladı ki, iki elimin on parmağı ile onu alkışlarken, kalbimin de ellerime eşlik ettiğini hissettim. Özellikle ilk kez izlediğim ve sıcak oyunculuğuyla sonraki performanslarını merakla beklediğim "Lagerführer" rolündeki (Süleyman Köseoğlu)'nun , oyundaki çocuk oyuncu Enis Özçam / Serkan Baran Altun'u sahne önüne çektiği yerdeki büyükannenin acılı sesini çıkarmak için, oyunculuk tekniğinden çok, anne olması gerektiğini düşündüm. Aynı coşkuyu, ikinci oyunda "Büyükanne"yi oynayan Şebnem Ocak Kahraman'ın yorumunda da duydum. Şebnem'i de, Nur'u da geçen yıl yaptıkları oyunda izlemiştim. Meğer tiyatro tutkuları ne de yıldızlıymış; her ikisi de gerek istikrarlı ve soylu davranışları, tiyatrodan kopmamış olmaları ve gerekse çok daha ileriye taşıdıkları oyunculuklarıyla, sahnede yıldız tozuna bulanmış

gibiydiler.

Yine ilk kez izlediğim "Rahip" rolünü yorumlayan Özcan Togay'ın da sahneye çok yakıştığını söylemeliyim. Çişi geldiği halde, kilisenin içine çiş yapmak yerine ölmeyi göze alarak dışarı çıkan "Rahip" oyunun dramatik çatısının kurulmasında çok önemli bir görevi hakkıyla başardı.… Bir de oyundaki en yaş almış oyuncu olarak, ilk kez sahneye çıktığını düşününce, onu ayağa kalkarak alkışlamak gerektiğini inanıyorum.

Oyunun çocuk oyuncuları, Enis Özçam ve Serkan Baran Altun için ne söyleyeyim; eh be çocuklar, sizi sahnede görmekle, çiçeklenmiş bir bahar ağacını seyretmenin hiç farkı yok benim için. Umudumuzu arttırdınız ya, gecenize güneş doğsun. Oyunculuğunuz da hiç fena değildi bu arada!

Oyundaki en iddialı bölüm, hiç kuşkusuz "Lagarführer'in köpeği" olarak düşünülen ve genç oyuncu Metehan Gümüş'ün, çıplak bedenine zincirler dolayarak ve yüzünde ürkütücü bir maske ile seyirci önüne çıkıp, başarıyla rolünü yorumladığı mizansendi. Pis bir sahneydi, tüyler ürpertici ve cüretkâr! Yönetmenin bunu neden yaptığını biliyoruz; faşizmin çirkin ve insanı aşağılayan yanına dikkat çekmek için! Fatih tam çizgide tutmuş mizanseni, belki de 1 dakika daha, bir başka kurgu daha deseydi; yapmak istediğinden çoook uzakta, anlaşılmamanın derin kederiyle, santim santim biriktirdiği seyirci algısının dağılma riskiyle karşı karşıya kalabilirdi diye düşündüm.

Sokolof rolünde Hakan Urul, Şerkof rolünde Bahri Alper Uçar, Deli rolünde Sinan Çalğın, Gavrila rolünde Deniz Gündoğmuş, Büyükanne rolünde Nur Evren, (Diğer) Deli rolünde Sezin Uygun, (Diğer) Büyükanne rolünde Şebnem Ocak Kahraman, Lagarführer rolünde Süleyman Köseoğlu, Antik Yunan Korosunu çağrıştıran ekipte Ayşegül Türk, Fatma Şeval Yılmaz, Gülay Yılmaz, Nehir Uygun, Nejla Yüksel ve dönüşüme giren diğer oyuncular, Rahip rolünde Özcan Togay, Lagarführer'in Köpeği rolünde Metehen Gümüş ve dünya güzeli, dönüşümlü oynayan iki çocuk oyuncu: Enis Özçam ve Serkan Baran Altun! Seyirci içinde "Çocuk"un teslim edildiği "tanıdık" isim de, oyunculardan Şebnem Kahraman'ın eşi, sevgili tiyatrosever Erkan Kahraman… Bu noktada, provalar sırasında yaşadığı bir kaza sonucu kuyruksokumu kemiği kırılan Alper Uçar'ı asistlemek için hazırlanan ama henüz sahne alamayan Karakan Şentürk'ün de adını anmalıyız. Oynamadığı halde, kapıda bilet kesmesi, disiplini hakkında muştulu sevinçler yaratıyor.

İçim çok rahat söylüyorum; Ayvalık'ta olağanüstü bir tiyatro mevsimi başlamıştır. Daim olmasını dilerim. Bunu sadece ben söylemiyorum; Türkiye'nin en güçlü tiyatro festivallerine ev sahipliği yapan Ayvalık'ın bu bitmez enerjisinin yarattığı umutla, yeniden sanata sarılan / biraraya gelen herkes söylüyor. Küsmüşler ve yasaklananlar, kalbi kırıklar ve umutsuzlar Erkan Cılak'ın, -tahmin edileceği üzere- büyük bedellerle taşımaya çabaladığı, devasa bir kayayı andıran teatral yükünün bir ucundan tutmak için koşa koşa görev yapmaya hazırdır! Kim ki toplum kalitesini arttırmak için, bilimle beslenen, magazin aktüelin bulamacından uzak sanatını sahaya çıkarmakta, elini taşın altına koymaktadır, onun kuvveti artsın! Benim sevgili Ayvalıklı kardeşlerimin iki kere artsın!

Ve son olarak;

Tarihe Düşülmesi Gereken Notlar

Erkan Cılak, oyuna üç gün kala, gecenin ikisinde beni arayıp, oyuna dair bazı ekonomik sorunları aşamadıklarını, eğer ertesi gün de sorunu çözemezlerse, otomobilini satacağını söyledi bana… Fatih, oyundan önceki son Pazar günü, oyunun dekorlarını yaptıkları marangozhanede çekilmiş bir fotoğraf gönderdi; gözaltı torbalarının bu kadar büyük olduğu çok insan görmemiştim o güne dek… O duymadı ama, kalbime bastım meslektaşımın o ölesiye yorgun fotoğrafını… Oyunun Sokolof'u Ha-

kan Urul'un, Ayvalık Belediye Tiyatrosu'nu yakından takip eden ve her konuda destekleyen sevgili eşi Ayvalık Kültür Müdürü Ayşe Urul bana sessizce dedi ki; bu oyunun provaları yüzünden aylardır yalnız yemek yiyorum hocam. Ama oyunu izledikten sonra Hakan'a sitem etmeyi kestim.

Ve son olarak ben… Ben oyunun galası için 15 Aralık 2022'de Ayvalık'a gittiğimde, oyunun bilbort ve afişlemesi yapılmıştı. O afişlerin önünden, bunun ne bedellerle gerçek kılındığını düşünerek, büyük bir saygıyla geçtim. Henüz oyunun ilk gösterimi yapılmadan, o gün, 16 Aralık 2022'de, afişte kullanılan svastikanın (Nazi gamalı haçı), sprey boyalarla kapatılmaya çalışıldığını işittik. Sadece birbirimize bakıp kaldık, oyunu bile izlemeden bunu yapanların cehaleti karşısında… Sevindiğimiz o ki; sevgili gazeteci Suat Salgın ilk gösteride salondaydı/bizimleydi ve o kadar güzel bir haber metniyle oyunu servis etti ki, ertesi gün 19 gazetede birden haber oldu Ayvalık sahnesinde rüzgâr gibi esen "Sabah Olmadan"…

Ayvalık Belediye Tiyatrosu umudumuzu yeşertiyor. Yedi ay içinde ortaya koydukları iki çalışmayla bize şunu hissettiriyorlar: Kötülüğün güçlenmesi için gereken tek şey, yapabilecek olanın hiçbir şey yapmamasıdır. Onları izledikten sonra "daha özgür, daha güzel ve daha çalışkanım" diyenlerin, kendinden başka insanların da olduğunu farkedip, onlara karışınca daha çok insanlaşacağını düşünenlerin, sahneye doğru kendinden emin adımlarla yürüyeceklerine yürekten inanıyorum. Yolunuz açık, başınız dik olsun Ayvalıklı dostlarım! Siz muhteşem bir hikâyenin ilk paragrafısınız.

2022-2023 TİYATRO MEVSİMİNDEN SEÇMELER

A. DİDEM USLU

Fotoğraf: Çıkmaz Sokak

1. Osmanlı devri yazarı Şahabettin Süleyman'ın İstanbul'un yaşlı erkeklerle evlenmiş eşcinsel kadınları hakkındaki oyunu Çıkmaz Sokak, son derece cesur ve iyi işlenmiş bir metin. Metin tekrar ele alındığı için iyi bir sonla düzeltilmiş. Düzenleyici yazar ve Dramaturg başarısı. Yazarının başına dert olan oyun, 115 yıldan sonra ilk kez oynanıyormuş. Bu oyunun izlenmesini tavsiye ederim çünkü Osmanlı Türk toplumunun bir yönüne ışık tutması açısından ilginç bir edebiyat eseri. Türk toplumu için eşcinsellik konusu ilginç bir olgudur. Türk toplumu, en devrimci ve ileri görüşlüler itiraz etseler de, ağırbaşlı ve muhafazakar bir toplumdur. Ancak Osmanlı toplumu için gök kubbenin altındaki her türlü insan etkinliği, doğal ve kabul edilmesi gerekli bir durumdur. Osmanlı toplumu için "herkesi olduğu gibi kabul etme" ve "her koyun kendi bacağından asılır" fikirleri önemli olduğu için, en ahlaksız kabul edilen davranış bile görülür, bilinir, hissedilir ama ulu orta açık edilmez. Çaresine ve düzeltilmesine bakılır.

Bir yanda eskinin bilen, gören, sessiz Osmanlı toplumu, öte yandan bugünün her şeyi afişe eden Batı toplumu taklidi. Gerçi Batı toplumunun da ne kadar iyi anlaşıldığı da belirsiz. Yüzyıllarca eşcinselleri yerden yere vurmuş, her devirde ağır cezalarla cezalandırmış bir Batı toplumundan söz ediyoruz. En kötüsü de, sömürge olmamış Türkiye'nin Batı'yı sömürgeleştirilmiş ülkeler kadar iyi anlayamaması. Bugünkü postmodern dünyada Batı, yani AB-D etkisi altındaki Türkiye, "gay haklarını" koruduğunu ilan ediyor. Buna karşı çıkanlar da aile hayatının kutsallığını savunuyor. Önemli olan futbol takımı tutar gibi olmak değil, gerçek ve doğuştan eşcinsel olanları dışlamamak veya cezalandırmamak. Öte yandan modaya uyup çeşitli çıkarlar ve nedenler yüzünden

toplumsal eşcinsel biçimlere girenlerin de kendilerine zarar vermesini körüklememek.

Tüm kavramları siyah/beyaz ve mutlak olan Batı için insanoğlu veya cinsi (gender politics) ya eşcinseldir, ya da "düzgün" (straight), heteroseksüel. Arası yoktur. Eşcinsellik de kimisi için kötü, kimisi için de hakları olması gereken bir yaşam alternatifidir. Kavramları ve düşünceleri geçirgen olup mutlaklıktan hoşlanmayan Osmanlı toplumu için eşcinsellik düşüncesi Batıdaki yaklaşımdan farklıdır. İstanbul'un eşcinselleri olan "zürafaları" ile Anadolu'nun "ablaları" bilinmekte ama açıkça ifşa edilmemektedir. Pek çok eserde doğuştan eşcinsel olmak yerine, zorunlu olarak eşcinsel olmak zorunda kalmış kadınlar anlatılmaktadır. Aslında Osmanlı Türk ve Anadolu toplumlarında yaşlı erkeklerle evlendirilmiş kadın eşcinsellerin hikayeleri bilinir.

Fotoğraflar: Çıkmaz Sokak

Bu oyunda da yaşlı erkeklerle evlendirilmiş haremdeki işsiz, güçsüz kadınların hikayeleri, bir kadınla erkeğin aşkı karşısında ele alınmıştır. Oyunun ilginç yanı, erkek karakterlerin de kadınlar tarafından oynanması ve temsil edilmesiydi. Nesip Paşa, kardeşi Şekip bey ve Nuri Paşa'nın 23 yaşındaki oğlu Cavit rolünü kadınlar oynamaktaydı. Öte yandan iki eşcinsel kadının sahnedeki şehvet dolu öpüşmesi de oyunculuk açısından cesurdu. Ne var ki Nesip Paşa'nın akrabası Nermin'le Cavit'in aşkı ve öpüşmeleri, erkek rolündeki kadın oyuncuyu da eşcinsel haline dönüştürmüş oldu. Böylece oyun, bir aşk üçgeni (Refika/ Mukbile/Cavidan) ve iki eşcinsel (Refika/Cavidan ve Nermin/Cavit) ilişkisinden oluşur hale geldi. Oysa metin eşcinsel kadın ilişkisiyle karşısında kadın/erkek ilişkisini kıyaslamaktadır. Böylece oyunun metinden ayrılan ve farklı yoruma giden bir yanı var gibi görünmektedir.

Yaşlı Nesip Paşa'nın dünya güzeli karısı Refika, Cavidan'la sevgilidir. Ancak daha önceki sevgilisi kayınbiraderi Şekip beyin karısı Mukbile'yken bu aşk bitmiştir. O yüzden iki elti arasında büyük bir çatışma başlamıştır. Hep ellerini yıkayan, takıntılı Mukbile, Refika'yı Cavidan'dan kıskanmaktadır. Oyundaki çatışmalar ve düğümler çok iyi düzenlenmiş. Tüm karakterlerin içinde bulundukları durumun kurbanı olarak haklı ve acılı gösterilmesi de büyük bir başarıdır. Her bir karakter yıkılmakta olan Osmanlı imparatorluğu içindeki yalnız ve endişeli bireydir. Aynı çatı altında ve simetrik bir düzende sevgi arayan mutsuz insanların hezeyanları çok iyi anlatılır. Eltiler yalnız genç kadınlardır. Cavit ise paşa babasının baskısı altında, sevdiğine kavuşamamaktadır.

Erkekler eşlerini seven kocalardır. Herkes, güçlü çatışmalarla patlamaya hazır bomba gibi olsa da, kimse intikam peşinde koşmaz veya birbirine ele vermez. Metinde kötü karakter bulunmaması oyunu çok kaliteli ve nitelikli yapmış. Bu tabii ki dramaturg başarısı gibi görünüyor. Ne var ki yine de olaylar sonda aydınlanır. Diyaloglar

Fotoğraf: Ermişler ya da Günahkarlar

ve durum değişimleri de son derece düzenli ve karmaşık örgülü ama anlaşılır işlenmiş. Bunlar yazarın başarısı mı, yoksa oyunu düzeltenin başarısı mı bilemiyorum. Etmem kimseye şikayet şarkısıyla üzgün kadınlar, padişahın yok oluşu ve İttihat Terakki'nin başa geçmesi harem sahnesinin aralarına açık ve net bir şekilde serpiştirilmiş. Güzel bir kurgu, başarılı oyunculuk. Erkek rollerinde de kadınların olması ve sırf kadın kadrosu olması da oyunu ilginç yapmış.

Bu oyunun ele alınması çok yerinde olmuş çünkü Türk edebiyatında hem oyun, hem roman ve hikaye olarak eşcinsellik konusunda bir hayli eser verilmiştir. Türkiye kendi kültüründeki eşcinsellik konusunu öğreneceğine, ille de Batılı olma adına batının eşcinselliğine özeniyor. İstanbul'un ünlü zürafalarıyla Anadolu'nun ablaları ve barış zamanında mutfakta pembe yaşmakla çalışan "civelek askerlerini" yok sayarak halı altına süpürüp "Batı tarzı eşcinsellik" özentisi sürüp gidiyor. O yüzden bize özgü olan kültürün öne çıkmasından memnunum. Sonuçta şu Gökkubbe altında insana ilişkin her konu edebiyat ve sanatın konusu olacaktır, olmalıdır. Sanat, koyu ahlakçılık kaldırmaz ama aşırı açık saçıklık da bu topluma uymaz. O yüzden imalı ve estetik sanat, hem Türk kültürünün hoşuna gidecektir, hem de kaliteli bir eser ortaya çıkacaktır.

2. Ermişler ya da Günahkarlar oyununa girerken seyircilerin kollarına "günahkar" damgası bastırdılar. Ben de o gün gerçekten günahkardım, iyi oldu. Oyun bir çeviri romandan alınmış ama kurguyu çok beğenmedim. Doktor muayenehanesindeki doktorla yazar ve hemşire arasında geçen olay, aldatmaca ve sürprizler üzerine kuruluydu ama oyunun sonunu tahmin etmek zor olmadı. Üçlü değişim/dönüşümler daha iyi kurgulanabilirmiş. Aslında metinde tıp ve yazarlık üzerine filozofik düşünceler olsaymış, kanlı ameliyat sahnesine gerek kalmazmış. Bir tek kötülük üzerine yazarın yaptığı konuşması ilginçti. Deliliğin sorumluluk istemeyen bir kudret ve özgürlük konusu daha iyi açıklanabilirmiş. Yazar Rusya'da geçen bir roman yazmak üzere akıl hastanesine gelmiş, annesini öldüren Eastman adındaki azılı seri katille konuşmak istemektedir. Onu affedecektir. Oyundan aklımda kalan ameliyat masasındaki sahneyle hemşirenin mükemmel güzellikteki bacakları oldu. Oyunculuk, özellikle karakterlerde şiddet ve duygu patlamaları olduğu için çok iyiydi.

3. Komik, daha doğrusu trajikomik bir oyun olan Android Bebek'i Hırvat yazar Miro Gavran yazmış. Galiba Kemal Sunal'ın da bu oyuna benzeyen bir filmi vardı. Oyun 2012 yılında oynanmaya başlamış. Tatlı bir oyun. Tema, kadın/erkek ilişkisi. Bir erkeğe partner ve yalnızca erkeğe yemek yapmak ve cinsellik sunmak için programlanmış kadın robotla yaşamaya başlayan bir erkeğin hikayesi. Robot kadının işi sevişmek, öpüşmek, yemek pişirmekmiş. Bir erkek yazardan Feminist yaklaşım çok güzel olmuş. Metin sağlam ama bizimkiler gereksiz bir takım güncel dokunuşlar yapmışlar sanki. Oysa oyuncuların, özellikle de kadın robotla duygusallaşabilen erkeğin performansları çok iyi. Sahne dekorları yerinde ve işlevsel kullanılmış. Mutfak, kanepe, camlı kutudaki seksi robot

kadın. Sevgilisinden ayrıldıktan sonra katıldığı bir yarışmayı kazanan 7 nolu erkeğe robot kadın paketi gelmiş. Kadın Japonca, Almanca, İngilizce konuşur. Beni evlat edinecek misin? diye sorar. Bir ara da sahiplenme konusu ortaya atılır. Sonrasında da erkeğin soruları ve tepkileri komiktir. Portakal saçlı siyahlı Venüs ve Barış. Venüs insan gibi yaratılmış. Tutkulu birleşmeye hazırmış ama ağır fiziksel işler için programlanmamış. O yüzden Barış'a başka işlerde yardım etmek istemez. Ne var ki itaat edecektir ama kızma hakkını saklı tutuyormuş.

Fotoğraf: Android Bebek

Barış kendini anlatır: Hiç özgüvenli olmamış, babasıyla kötü ilişkisi yüzünden baba olmak istememiş. Venüs ise yaratıcısı olan Barbara'yı ağzından düşürmez. Erkekler aynı zamanda zeka istermiş. Yaratıcısı Barbara söylemiş. Ya Barbara yanıldıysa, hayır yanılmaz.

Erkekten robot kadına komik sorular ve daha da komik cevaplar:

1) Ben sevişeceğin ilk miyim? Hayır, cinsel beceri uygulamalarım çok oldu. Barış öfkelenir. Hepiniz aynısınız. Sorular devam eder.
2) Demek laboratuarda grup seks yaptınız?
3) En iyisi kimdi? Cinsellikte bana kaç puan verirsin?
4) Ben hangi sıradayım. 5. imiş ama 6. sıradaki 80 yaşında bir erkekmiş.

Oyun çok komik sahnelerle doluydu. Kahkahalara boğulduğum zamanlar oldu. Acaba ilişki sonunda kötüleşecek mi diye düşündüm ama başka bir final alternatifim gerçekleşti. Erkeğin de kadının da dansları çok tatlı. Çok ateşlisin ama aynı anda ölmek için programlanmış. Bir de kadın robotun durmadan pili bitiyordu. Erkek ısrarcıdır. Bana doğru cevap ver. Asla yalan söyleme. Barış'ın bebek isteyen sevgilisiyle ilgili trajik hikayesi. Android kadın feministtir ama aynı zamanda müthiş de itaatkar bir kadındır. Her an sevişmek ister. Hem de farklı cinsellik oyunları ve uygulamalarıyla. Öyle olur ki sonunda Barış, "sen sapık mısın?" diye sorar. Gazete okumak isteyen ve sofra toplarken mutfak gürültüsüne kızan Barış'ı Venüs mantıklı bulmaz. Onun derdini anlamaz. Sonunda Barış'ın sorununa parmak basar: Hatalar yaptığın için Ada seni terk etmiş, onu özlüyorsun. Barış'ın Ada'yla ilişkisini analiz eder. Bu sırada Barış, robotu imal eden Barbara isimli biliminsanı hakkında internetten bilgi edinmiştir. Venüs bunları yalanlar. Yine ara yine sevişmek için elinde kırbaç ve yüzünde kara maskeyle içeriye girer. Erkek onu reddeder. Barış güzel yemekler yüzünden üç ayda dört kilo almıştır. Yarın da 40. yaş günüdür ama Venus'e hediye almak adetini bir türlü anlatamaz. Her şey seks değil dediğinde, Venüs sorar: Azaltmamız mı lazım? Robot kadın pek çok konuyu anlayamaz. Her şey için programlanmamıştır. O yüzden hediye alamaz.

Barış yaşadıkları sonucunda Venüs'e durumu anlatır: Kadın/erkek ilişkileri karmaşık ve berbattır. Ne var ki Venüs sadece mutfakta ve yatakta olabilirmiş. O sırada telefon eden annesi Barış'ı sevgilisinden ayrıldı diye epey haşlar. Anneyle Venüs de konuşur ve robot kadın görevlerin açıkça tanımlar: Oğlunuzu tatmin ediyorum. Sevişiyorum. Sahiplenme sözü. Aslında bu robot bebekler deneme dönemindedir, sonrasında piyasada çok pahalıya satılacaktır.

Barış satrançta hep yenilince kızar, kadın kelepçe gösterip sevişelim mi dediğinde de, sen sapık mısın? diye bağırır. Oyunun sonu tipik bir komedi gibi geldi ama feminist Hırvat yazarın korkunç bir ironiyle anlattığı kadın/erkek ilişkisini izlemek bu satırları okuyana şart olmuştur.

CUMHURİYETİN 100. YILINDA ‘EŞİT MASALLAR’

YETKİN YÜKSEL

Yıl 1923…

Türkiye Büyük Millet Meclisi tüm dünyaya çağdaş değerleri taşıyan, dünya halklarıyla bütünleşme yolunda taviz vermeden ilerleyen yeni devletin kurulduğunu ilan ediyor. Onlarca yıl süren savaşların ardından yeni devletin temellerinin sağlam olması ve umuttan yana güçlü hissetmesi gerekirdi. Eşit vatandaşlık hakkıyla başlayana değişim, eğitim ve sanatla bütünleşerek toplumsal dönüşüme katkı sağlamalıydı. Sanat adına yüz yıl önceki istatistiksel veriler, kurulan cumhuriyetin nereden nereye geldiğini görmemiz açısından çok değerli. Yüz yıl önce İstanbul’da sınırlı yerde ve sayıda tiyatro yapılırken, günümüzde ülkemizin her yerinde perde denmesi cumhuriyetin başarısıdır. Evet, şartlar zor, ancak yılmadan, yorulmadan sanatçılarımız toplusal gelişime katkı sunmaya devam ediyor. Güzel Sanatlar Fakülteleri ve konservatuarlarımız yoğun ilgiyle karşı karşıya, dünyadaki gelişimleri takip eden sanat insanlarının yetişmesi için görevlerini yerine getiriyor. Özellikle tiyatro adına yazacak olursak, ödenekli ve özel tiyatrolar eksikleri olmalarına karşın, seyircileriyle buluşma çabasını çok değerlidir. Dünyanın her yerinde sahne alabilecek oyun yazarı, yönetmen, oyuncu, dekor ve kostümtasarımcısı, ışık, müzik, eleştirmen tiyatro sanatı adına aklımıza gelebilecek tüm unsurlara sahibiz. Yine üstüne basa basa vurgulamak isterim ki, başarı cumhuriyetin başarısıdır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucu Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk: “ Sanatçı toplumda uzun çalışma ve uğraşlardan sonra alnında ışığı ilk hisseden insandır. Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz; hatta Cumhurbaşkanı olabilirsiniz, fakat sanatçı olamazsınız” diyerek sanata ve sanatçıya verdiği değeri yansıtmıştır. Verilen bu değer aynı zamanda sanatçılara sorumluluk yüklemiştir. Demokrasi, eşitlik ve toplumsal barışın sağlanmasında öncü olmasını sağlamıştır. Sanat insanı farklıdır. Diğer farklılıkları, anlayışla karşılar, eşit değerler üzerine kurulu dünya gayreti içindedir. Estetik değerleri kullanarak, kimsenin göremediği gözden bakmasını bilir. Bu sayede de toplumsal barışa katkı sağlar. Çünkü sanat insanı anlatır. İnsanın yaşamı üzerinden kurgulanarak, geleceğin oluşumuna katkı sağlar. Özgür düşünür, bu düşünceyi özgürce uygulamaya geçirme

gayretini, kendi aydın kimliği ile bütünleştirir. Sınırlar kalkar, sadece varoluşunu besleyen değerler dünyanın her yerinde uçuşur. Zaman, mekân ve olay tanımaz. Binlerce yıl önce yazılmış bir tiyatro eseri günümüzün sorunlarına ayna olur. Sanatı merkeze koyan toplumlarda yaşam daha insancadır. İnsan denen canlının doğa ile bütünleşmesi sanat aracılığı ile gerçekleşmesi daha olasıdır. Geleceği kurgular. Kurgusunu gerçekleştirmek için elinden gelen her şeyi yapmaya gayret eder. Yüzüncü yılı coşkuyla kutladığımız Cumhuriyetimiz, sanata ve sanatçıya değer vermeye devam edecektir.

O yüzen de çocuklarımız diyorum. Çocuklarımız. Çocukların sanatsal gelişimleri adına yapılan her projeyi heyecanla karşılıyorum. Ve destekliyorum. Eşitlik, özgür düşünce, estetik değerlerin kavranması ve zevk alarak mutlu olmalarını sağlayan sanatın en önemli kitlesini çocuklar olarak görmekteyim. 25. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde dünya prömiyerini yapan " Eşit Masallar" adlı oyun hakkında yazmak istiyorum. Proje Odeabank'a ait. Kadın erkek eşitliğinden yola çıkarak, günümüzde toplumsal cinsiyet eşitliğine uymayan, çok ünlü masalları yeninden uyarlayarak eşit hale getirmişler. Eşit geleceğe inanan herkesin taşın altına elini sokması gerekirdi. Odeabank vizyonunu misyona dönüştürerek projeyi uygulamaya geçirdi. Odeabank, proje hakkında manifesto yayınlayarak geleceği kurguluyor.

Masifesto

"Çocukken çok masal dinledik.

Büyüdük, çocuklarımıza da bu masalları öğrettik. Aslında fark etmeden eşitlikçi olmayan roller biçtik.

Pamuk Prensese bir cadı elma verdi, çaresizce onu bir prensin öpmesini bekledi. Sinderalla hep acılar çekti, tek kurtuluş yolu kendini prense beğendirmekti. Kırmızı Başlıklı Kız çok saftı kurda inandı, kurt onu bir lokmada midesine attı.

Peki, başka masallar mümkün olamaz mı?

Bir ülkede zeki ve gözü kara prensesler ve tıpkı onlar gibi, cesur ve iyi kalpli prensler yaşayamaz mı? Üvey anneler hep kötü mü olmalı? Prensesler hep prensleri beklemek zorunda mı ya da prenslerin görevi prensesleri kurtarmak mı?

Bu rolleri değiştirirsek, toplumdaki roller de değişir. Çünkü kadın erkek eğitliği kavramı, küçük yaşta gelişir. Biz eşit bir geleceğe inanıyoruz. Bunun için eşit masallar projesini hayata geçiriyoruz"

Masifesto'ya uygun olarak, Mevsim Yenice; Kırmızı Başlıklı Kız, Fadime Uslu Kurbağa Prens, Hikmet Hükmenoğlu; Pamuk Kalpli Prens ve Yedi Cüceler, Gamze Arslan; Rapunzel'i yeniden yazdı.

Çocuk tiyatrosu konusunda ülkemizin uzman isimlerinden olan Deniz Yeşil Mavi yeniden yazılan çocuk masallarını tiyatro sahnesine taşıdı. Günümüz çocuk tiyatrosunun olmazsa olmazlarını sahne üzerinde görmemiz mümkün. Oyuncular, sahneye çocuklara seslenirken, tamamen masal anlatacaklarını söyleyerek, fantastik dünyanın kapılarını aralamış. Bu sayede özgün ve özgür düşünme konusunda oyunların cesaretleri, çocukların rahatlamasını sağlıyor. Çocuk gönlünce istediği gibi tepki veriyor. Oyunun doğruları izleyen çocuğa göre değişiyor. Farklı düşüncelerin bir arada renklenmesini sağlıyor.

Canlı müzik ve dans oyunun farklı bir boyutunu oluşturuyor. Müzik aletlerinin yanı sıra, farklı objelerle yapılan müzik oyunu diri tutuyor. Masallar arası geçişleri sağlarken, anlaşılırlığı güçlendiriyor. Kostüm değişimleri masal olduğu için sahnede yapılıyor. Çocuk seyirciler bu sayede, rol dönüşümlerini kabulleniyor. Fantastik alanda yabancılaşma yaşamıyor. Her şeyin bir arada olması, epizotlar arasındaki farkın toparlanarak bütünlük sağlamasına katkı sağlıyor.

Kırmızı başlıklı kız ve kurbağa prens oynayan oyuncular, masallarda düşündüğümüzün aksine bize kabul ettirilmeye çalışılan ideal insan düşüncesinin dışına çıkıyor. Bu dönüşüm zihnimizde oluşan ön yargıları kırmamıza önemli destek veriyor.

Yönetmen Deniz Yeşil Mavi bu yorumuyla, zihnimizde oluşan kirliliği bir anda yıkıyor. Olur mu? diye soru sordurtuyor. Oyun hepimize olur dedirtiyor. Zaten eşitlik bu sayede sağlanmıyor mu? İnsan her şeyiyle insandır. Biçimsel durumların farklılıkları insanı insan yapmaktan uzaklaştırmıyor ki. Renk, kilo, ırk, güzellik ve çirkinlik izafi kavramlarsa, herkes herşeyi yaşama hakkına sahiptir. Bu bakımdan oyunun ezberleri bozmasını çok sevdim. Davranışlarımızdaki ilkelliği hissettiriyor. Ardından, oh be artık dönüşme zamanı diyerek, gerçeğinizle yüzleşiyorsunuz.

Bence "Eşit Masallar" her yaştan insanın izlemesi gereken bir oyun. Sanatın dönüştürücü gücünü hissediyorsunuz. Zihnimizde oluşan hatalı bilgilerin teker teker yıkılması insana iyi geliyor. Eşit Masallar birçok çocuk oyunları festivaline katıldı. İstanbul Tiyatro Festivali ile başlayan serüven, Bergama, Zorlu, Bursa çocuk tiyatrosu festivaliyle devam etmiş. Ankara, Eskişehir, Bursa, İzmit, Samsun, Antalya gibi birçok şehirlere turneler yapmış. Oyun tiyatro ödüllerinden de ödüller almış. Yönetmen Deniz Yeşil Mavi ve Odeabank'a çocuklara verdiği değer için teşekkür ederim. Birçok çocuğa ulaşması umuduyla İyi seyirler.